

سپر مؤمن

(دعا)

تالیف:

قریب اللہ مطیع

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

آدرس ایمیل:

سایت‌های مفید

www.aqeedeh.com

www.islamtxt.com

www.ahlesonnat.com

www.isl.org.uk

www.islamtape.com

www.blestfamily.com

www.islamworldnews.com

www.islamage.com

www.islamwebpedia.com

www.islampp.com

www.videofarda.com

www.nourtv.net

www.sadaislam.com

www.islamhouse.com

www.bidary.net

www.tabesh.net

www.farsi.sunnionline.us

www.sunni-news.net

www.mohtadeen.com

www.ijtehadat.com

www.islam411.com

www.videofarsi.com

بسم الله الرحمن الرحيم

فهرست مطالب

مقدمه.....	۹
پیشگفتار.....	۱۳
نظر دانشمندان غرب و شرق در باره دعا:.....	۱۴
دعا در لغت و اصطلاح.....	۱۹
فضیلت دعا.....	۱۹
فضیلت دعا از قرآن کریم:.....	۱۹
فضیلت دعا از سنت مطهر:.....	۲۰
شروط دعا.....	۲۱
اول: توحید و اخلاص در دعا.....	۲۱
دوم: این که خوردن و آشامیدن و پوشیدن از حلال باشد.....	۲۲
آداب دعا.....	۲۲
ساعات و احوالیکه در آن دعا قبول می‌گردد.....	۳۱
چرا دعا قبول نمی‌گردد؟.....	۴۵
۱- شتاب و عجله در دعا:.....	۴۵
۲- حکمت الهی:.....	۴۶
۳- دعا به گناه و قطع صلۀ رحم:.....	۴۷
۴- خوردن و نوشیدن و پوشیدن از مال حرام:.....	۴۷
۵- عدم یقین در اجابت دعا اینکه آیا الله تعالی دعایش را خواهد پذیرفت یا نه:.....	۴۷

- ۶- ترک نمودن امر به معروف و نهی از منکر: ۴۸
- ۷- غلبه نمودن غفلت و عیش و عشرت بر نفس و پیروی از هوا و هوس: ۴۸
- ۸- دعا در حال غفلت دل و اشتغال ذهن: ۴۸
- ۹- ارتکاب بعضی گناهان: ۴۸
- چرا پیروزی مسلمانان به تاخیر می‌افتد؟ ۴۹
- برخی از احادیث ضعیف و جعلی در مورد دعا ۵۲**
- دعاهایی که مسلمان از آن منع شده است ۵۴**
- ۱- خواستن مجازات اخروی در دنیا ۵۴
- ۲- آرزوی مرگ: ۵۴
- ۳- لعنت کردن انسانی معین یا چارپایی معین: ۵۵
- ۴- دشنام دادن مسلمان بدون حق: ۵۶
- ۵- دشنام دادن مردگان بدون حق و مصلحتی شرعی: ۵۶
- ۶- دشنام دادن تب: ۵۶
- ۷- دشنام دادن باد: ۵۷
- ۸- دشنام دادن خروس: ۵۷
- ۹- گفتن چنین عبارات: (بواسطه وقت فلان یا ستاره فلان بر ما باران بارید) ۵۷
- ۱۰- گفتن: (آنچه الله و فلانی بخواهد) ۵۸
- ۱۱- دعا بر اولاد و اموال خود: ۵۹
- ۱۲- دعا به گناه و قطع صلۀ رحم: ۵۹
- دانستنی‌ها ۵۹**
- دعاهای برگزیده از قرآن و سنت ۶۳**
- دعاهای برگزیده از قرآن کریم ۶۳

۷۳.....	دعاهای انتخاب شده از سنت مطهر (دعای رفع مشکلات)
۸۲.....	دعاهای متفرقه
۸۲.....	دعای بیرون شدن از منزل:
۸۲.....	دعای مسافر:
۸۳.....	دعای سوار شدن بوسایل سفر:
۸۳.....	دعای بازگشت از سفر:
۸۴.....	دعای طلب باران:
۸۴.....	دعای داخل شدن به مسجد:
۸۵.....	دعای بیرون شدن از مسجد:
۸۵.....	دعای وقت داخل شدن به بازار:
۸۵.....	دعای داخل شدن به بیت الخلاء:
۸۵.....	دعای بیرون شدن از بیت الخلاء:
۸۶.....	دعای تعزیت:
۸۶.....	دعای زیارت قبور:
۸۶.....	دعای پیش از طعام:
۸۷.....	دعای بعد از فراغت از طعام:
۸۷.....	دعای مهمان برای میزبان:
۸۷.....	دعای روزه دار برای کسیکه او را افطاری داده است:
۸۷.....	دعای وقت افطار:
۸۸.....	دعای وقت عیادت مریض:
۸۸.....	دعای عطسه زننده:
۸۸.....	دعای برای کسیکه ازدواج نموده است:
۸۸.....	دعای خیر و برکت بر متاعی که انسان خریداری می‌کند:

- ۸۹ دعای دیدن ماه نو:
 ۸۹ دعای دیدن در آینه:
 ۸۹ دعای آواز رعد و برق:
 ۸۹ دعای وقت نوشیدن آب زمزم:
 ۹۰ دعای ختم مجلس:
 ۹۰ دعای وقت همبستر شدن با همسر:
 ۹۰ دعای قبل از خواب:
 ۹۰ دعای وقت بیدار شدن از خواب:
 ۹۱ دعای عقیقه:
 ۹۱ دعای قنوت:
 ۹۲ دعای نجات از غم و اندوه:
 ۹۳ دعای بی‌قراری:
 ۹۳ دعای رفع نا آرامی و یا ترس در خواب:
 ۹۴ دعای طلب علم:
 ۹۴ دعا برای جلوگیری از امراض خطرناک:
 ۹۴ دعای صحتی و سلامتی:
 ۹۴ دعای نجات از شرک:
 ۹۵ دعای دیدن مصیبت زده:
 ۹۵ دعای بعد از اذان:
 ۹۵ دعای درخواست اخلاق حسنه:
 ۹۵ دعای جنازه:
 ۹۶ دعا برای جنازه پسر نابالغ:
 ۹۶ دعای سجده تلاوت:

۹۷.....	دعای شنیدن آواز خروس و آواز الاغ:
۹۷.....	دعا برای نجات یافتن از عادات و اخلاق ناپسند:
۹۷.....	دعا برای رفع مشکلات:
۹۸.....	دعا جهت نجات یافتن از قرض داری:
۹۸.....	دعا برای پدر و مادر:
۹۹.....	مآخذ

مقدمه

حمد و ثنا و ستایش خاص الله عزوجل است. اوتعالی را سپاس می‌گوییم و از او استعانت و استغفار می‌طلبیم، و از بدی‌های درون و زشتی‌های نهان به او پناه می‌بریم. هر که را الله متعال هدایت کند او را گمراه کننده‌ای نیست و هر که اوتعالی گمراه کند او را هدایت‌گری نیست. و گواهی می‌دهم که معبودی به حق جز الله جل جلاله نیست، یگانه است و او را شریکی نیست. و گواهی می‌دهم که محمد صلی الله علیه وسلم بنده و رسول اوست. درود و سلام فراوان بر او و آل و یاران او باد. اما بعد:

نقطه اوج عبادات، دعاست. دعا اسلحه و تکیه گاه انسان است. دعا بر آورنده نیاز بنده به پروردگار است. اما چه بسا که شیطان این اسلحه را بر ضد آدمی بکار می‌برد.

آن هنگام که بنده بجای یا الله مدد، یا علی مدد یا حسین مدد و یا عبدالقادر جیلانی مدد و یا فلان ولی و فلان پیر مدد می‌گوید. و بجای یا الله به فریادم برس، می‌گوید؛ یا فلان ولی و فلان شیخ و پیر ادرکنی، آن زمان است که الله قادر و توانا ندا می‌دهد: (من از همه شریکان بی‌نیازترم هرکسی در عملی برایم شریکی قرار دهد من آن عمل را تماما به شریک خود واگذار می‌کنم. من از همه شرکاء بی‌نیازترم)، الله عزوجل چنین دعایی را قبول نمی‌کند و آن دعا را به علی و حسین و عبد القادر جیلانی و فلان ولی و فلان پیر واگذار می‌کند.

بنده باید با ذات اقدس الهی مناجات و عرض و حاجت کند و حوائج خود را با او در میان بگذارد، زیرا اوتعالی نه امیر گذاشته و نه حاجبی و دربانی، و نه وزیری گماشته و نه وکیل و معرفی.

هر که خواهد گویا و هر چه خواهد گو بنخواه کبر و ناز و حاجب و دربان درین درگاه نیست. هر کس در هر جا که خواهد می‌تواند با جناب او سخن گوید، اوتعالی به هر دل و هر زبانی آگاه است، نه مترجم می‌خواهد و نه واسطه و رشوه‌ای. و هرگز

نفرموده مقربین مرا بخوانید و یا کسی را واسطه و همراه بیاورید، بلکه فرموده، ایمان و تقوی و زاری خود را وسیله دانید و بوسیله این‌ها بجوئید نه آنکه این‌ها را بخوانید، چنانکه در سوره مائده فرموده:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ﴾ [المائدة: ۳۵].

(ای مؤمنان از الله بترسید و بسوی او وسیله بجوئید) و نفرموده: «ادعوا الوسيلة» وسیله را بجوئید.

شبانه روزی پنج مرتبه از روی جود و کرم بندگانش را به درگاه خود می‌خواند تا باو تقرب جویند و با او تجدید عهد بندگی کنند، عجب پروردگار کارساز بنده نواز دانای راز بی‌نیازی است فشکرا له ثم شکرا له.

دعا هم باید مطابق با قرآن و سنت باشد زیرا یکی از حقوق الله عزوجل بر بنده این است که او را بهمان نحوی که خود او و فرستاده او دستور داده بخواند، و چنانکه او خواسته او را بندگی کند و از برنامه و قانون او تخلف نکند و به همان اسماء و صفاتی که الله متعال خود را معرفی کرده او را صدا زند، نه اینکه بسلیقه‌ی ناقص خود اکتفا کند و به نام‌ها و اسمائی که لایق ذات او نیست او را بخواند و به بهانه‌ی ارادت به انبیاء و اولیاء بر خلاف قانون الهی عمل نکند.

متأسفانه بسیاری از مردم را می‌بینیم که بعضی از اذکار را ورد خود ساخته و به خواندن آن‌ها صبح و شام مبادرت می‌ورزند! درحالی‌که خواندن این اذکار نه از آیات قرآنی بوده و نه هم از احادیث نبوی، و نه هم در کدام حدیث و اثری خواندن آن‌ها ثابت شده است، و حتی در خواندن بعضی از این اذکار مبالغه و گزافه‌گویی‌های زیادی بعمل آمده است، و بمنظور تشویق و ترغیب خواننده روایات و اسناد بی‌اساس و بی‌محتوای ساخته و بافته‌ی عده‌ای از مردم بی‌خرد و نادان در آن‌ها مندرج و ثبت شده است، و از طرف دیگر بعضی از چاپ‌خانه‌ها که هدف شان جز فروش نشرات شان چیز دیگری نیست آن را به نشر سپرده‌اند.

رساله حاضر (سپر مومن) حاوی آداب دعا، اوقات اجابت دعا و اسباب آن، و اینکه چرا دعا قبول نمی‌گردد؟ و چرا مسلمانان بر دشمنان شان پیروز نمی‌شوند؟، و دعاهای که بنده مسلمان از آن منع شده، و برخی از احادیث جعلی و ضعیف در باره دعا که بر سر زبان‌ها است، و دعاهای جامع برگرفته از آیات و احادیث می‌باشد. با امید آن که این کار فقط برای رضا و خشنودی الله متعال و پیروی از سنت پاک پیامبر صلی الله علیه وسلم باشد.

وصلی الله علی نبیه محمد وعلی آله و صحبه وسلم.

پیشگفتار

دعا و نیایش یکی از مهمترین وسائل ارتباط بندگان با الله جل جلاله است، و روح هر عبادتی قرب به الله متعال و راز و نیاز با او می‌باشد. دعا آنگاه با اجابت مقرون می‌گردد که همراه با ایمان و اخلاص بوده و دعا کننده مطیع اوامر الله متعال بگردد، و از صمیم قلب به اجابت دعای خویش ایمان داشته باشد. دعا از هر کس، و در هر کجا، و در هر وقت و زمانی که باشد بویژه اوقاتی و احوالی که پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم آن را بیان داشته‌اند، اگر الله عزوجل بخواهد قبول می‌گردد. دعا کننده در دعای خویش همزنگی تمام عیاری با همه جهان هستی می‌کند. ﴿كُلُّ لَّهُ قَانُتُونَ﴾ [الروم: ۲۶]. (همه به او فرمان بردارند).

اگر ما کمی دقیق در مسأله دعا بنگریم می‌بینیم که همه موجودات در حال درخواست از الله جل و علا شانه می‌باشند. ﴿يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ﴾ [الرحمن: ۲۹]. (تمام کسانی که در آسمان‌ها و زمین است از او [حاجات خود را] می‌جویند او هر روز در شأنی است).

هیچ فرد مسلمانی از اثرات روانی، اجتماعی، و تربیتی دعا بی‌خبر نمی‌باشد زیرا انسان برای تقویت اراده خویش و برطرف ساختن ناراحتی‌های خود به تکیه گاهی احتیاج دارد که او را یاری و مدد نماید و آن همان ذات پاک الله عزوجل است. دعا چراغ امید را در انسان روشن می‌سازد، و انسان بوسیله دعا و تضرع شایستگی بیشتری برای بدست آوردن فیوضات الله جل جلاله حاصل می‌کند. و قلب و روحش از طریق دعا پیوند نزدیکی به پروردگار پیدا می‌نماید.

چنانکه ما امروزه در سراسر جهان شاهد ظهور و توسعه بسیاری از روش‌های درمانی طب مکمل در یک دید کل نگر نسبت به جسم، ذهن، روان و روح انسان هستیم. این دیدگاه در سال‌های اخیر از پذیرش بالایی برخوردار گشته است. برخی از دانشمندان، با

انجام مطالعات علمی، در پی یافتن شواهدی مبنی بر تاثیر دعا بر سلامت جسمی و روحی انسان می‌باشند.

اگر چه ما مسلمانان که به قدرت و تاثیر دعا اعتقاد داریم، از ارائه این گونه شواهد بی‌نیاز هستیم، اما پرداختن به نتایج برخی از این تحقیقات، خالی از حکمت نخواهد بود.

نظر دانشمندان غرب و شرق در باره دعا:

اگر چه دعا درمانی برای مسلمانان بسیار قابل توجه است و در آموزه‌های دینی آنان به توسل و توکل الهی بسیار تاکید شده. اما محققان در غرب و شرق که به دوری مردم جوامع به اصطلاح مدرن از دعا و معنویت واقفند، به تازگی به تحقیق در این باره علاقمند گشته و اقدام به معرفی انواع معنویت درمانی نموده‌اند.

در سال‌های اخیر مراکز تحقیقاتی مهمی در جهان تأسیس شده که دستور کار آن‌ها بررسی ارتباط بین دعا و سلامتی، یا مذهب و سلامتی است و تا کنون صدها مطالعه در این زمینه انجام شده که نتایج همه این بررسی‌ها بر یک امر واحد اشاره می‌کند و آن این است که: «میزان ابتلاء به بیماری‌ها و مرگ در افراد با ایمان کمتر از سایرین است و لذا این افراد سلامتی جسمی، روانی و اجتماعی و همچنین، طول عمر و رضایت بیشتری از زندگی دارند».

دکتر ویکتور فرانکل روانشناس آلمانی می‌گوید: این رنج و درد نیست که باعث ناراحتی و اندوه ما می‌شود بلکه فقدان معنا در زندگی باعث ناراحتی ماست. وی بنیانگذار جدیدترین مکتب روان‌شناسی، بنام معنا درمانی یا (لوگو تراپی = logo therapy) است.

محققین به این نتیجه رسیده‌اند که اصول مشترکی در دستورات مذهبی ادیان عمده جهان وجود دارد که از سلامتی پیروان آن‌ها محافظت می‌کند. این اصول مشترک ریشه در معنویت دارد. معنویت عبارت از اعتقاد به الله و یا قدرت برتر و یا هدفی والا در زندگی است. در طب معنوی تلاش می‌شود از طرق مختلفی قدرت دفاع بیمار و اعتماد

به نفس او را افزوده و به کنار آمدن او با مشکلات و بیماری های مزمن کمک نمایند. یکی از این روش ها، دعا می باشد که باعث آرامش و اطمینان می گردد.

تحقیقات نشان می دهد دعا خواندن و ذکر گفتن فشار خون را پایین می آورد، ضربان قلب را آرام می کند و از بیماری های مرتبط با سامانه دفاعی بدن پیشگیری می کند. بیماری هایی همچون شکر، بسیاری از بیماری های پوست و مو، برخی از بیماری های کلیوی و ریوی و برخی بیماری های عفونی به شدت تحت تاثیر سامانه دفاعی بدن هستند که دعا درمانی از تعداد موارد و شدت این نوع بیماری ها در بدن ما می کاهد. دعا حتی می تواند در جراحی ها، به بهبودی زودتر بیماران و کاهش مقدار آنتی بیوتیک مورد نیاز پس از عمل منجر شود.

همچنین در پزشکی مدرن امروز در تحقیقات متعدد ثابت شده است که دعا، در درمان بیماران اعصاب و روان و پیشگیری از این بیماری ها که در عصر حاضر شیوع زیادی یافته است تاثیر به سزایی دارد.

دکتر رندولف بایرد در بیمارستان عمومی شهرستان فرانسیسکو تحقیق جالبی انجام داده است. وی ۳۹۳ بیمار را که در بخش مراقبت های قلبی بیمارستان بستری بوده اند در دو گروه قرار داد. در یک گروه به طور مرتب توسط افرادی خاص به عنوان دعا کننده، دعا می شد و برای گروه دوم هیچگونه دعایی انجام نمی شد. هر دو گروه درمان های دارویی را به صورت مشابه دریافت می کردند و از نظر سن، جنس، میزان ابتلا به بیماری انسداد شرایین قلبی و... یکسان بودند. ده ماه بعد نتایج شگفت انگیزی به دست آمد. بیمارانی که برایشان دعا شده بود ۵ برابر کمتر از بیماران دعا نشده به آنتی بیوتیک نیاز پیدا کرده بودند. ۲,۵ برابر کمتر از بیماران دعا نشده دچار انسداد عروق قلب شده بودند و میزان ایست قلبی در بیماران دعا شده کمتر بود.

دکتر دتلولینک استاد روان شناسی عصبی در دانشگاه شهر بن آلمان و متخصص اختلالات و بی نظمی در خواب معتقد است که به وسیله دعا و نیایش قبل از خواب افراد

مبتلا به کابوس‌های مستمر شبانه می‌توانند کنترل خواب خود را در دست گرفته و کابوس تلخ خود را به رویای شیرین مبدل کنند. به گفته دکتر لینک خواندن منظم دعا قبل از خواب می‌تواند از طریق زدودن افکار پلید و ناپاک از ذهن به رهایی افرادی که از کابوسهای وحشتناک رنج می‌برند، کمک بزرگی بکند. به گفته این دانشمند آلمانی، شماری از بیماران مستاصل وی با استفاده از این روش دعا درمانی موفق شده‌اند تا سلامتی نسبی و خواب راحت خود را مجدداً بازیابند.

دکتر هوپرت بنسون نیز در کنفرانس ارزش‌های درمانی دعا اعلام کرد: دعا خواندن مغز را بکار می‌اندازد، عوارض ایدز را کاهش می‌دهد، از فشار خون می‌کاهد، نازایی را درمان می‌کند..... تکرار دعاها باعث کاهش میزان تنفس و فعالیت موجی مغز می‌شود و گاهی چنان قدرت درمانی دارد که نیاز به عمل جراحی یا درمان پرهزینه دارویی را از بین می‌برد.

یک دانشمند جاپانی، به نام دکتر (ماسارو ایموتو) تحقیقات گسترده‌ای بر روی آب، به‌وسیله فیزیک کوانتومی انجام داده، و تاثیرات خارق‌العاده‌ی نیروی فکر و اندیشه، الفاظ و کلمات، احساسات، دعا، و انواع صداها را بررسی کرده است. طبق این کشفیات، نه تنها ما می‌توانیم بسیاری از مشکلاتمان را از طریق این نیروها، به خصوص نیروهای معنوی و الهی، برطرف کنیم؛ بلکه می‌توانیم بر دیگران و محیط پیرامونمان اثر گذاشته و زندگیمان را بهتر و شیرین‌تر کنیم.

پیر کوری برنده جایزه نوبل می‌گوید: همه علوم و تحقیقات و دعا برای آنست که پروردگار رازهای ابدی‌اش را بر ما آشکار کند. خداوند رازهایی دارد و فقط زمانی پرده از آن‌ها بر میدارد که انسان مشتاقانه در جستجوی گشودن آن‌ها باشد.

الکسیس کارل، فیزیولوژیست مشهور در این باره می‌گوید: «دعا و نماز قوی‌ترین نیرویی است که انسان‌ها می‌توانند ایجاد کنند؛ نیرویی است که چون قوه جاذبه زمین، وجود حقیقی دارد. از راه دعا، بشر می‌کوشد نیروی محدود خود را با متوسل شدن به

منبع نامحدودی (الله) افزایش دهد. هنگام دعا، خود را به قوه محرکه پایان ناپذیری که تمام کائنات را به هم پیوسته است، متصل می‌کند و از او قدرت می‌گیرد. آثار دعا و نیایش در فعالیت‌های مغزی انسان یک نوع شکفتگی و انبساط باطنی و گاه قهرمانی و دلاوری را تحریک می‌کند». پژوهش‌ها نشان داده‌اند؛ دعا و نیایش و نیروی شفابخش حاصل از آن موجب جلوگیری از رشد سلول‌های سرطانی، حفاظت از گلبول‌های قرمز خون، تغییر حالت کیمیایی خون و افزایش اکسیجن رسانی توسط خون به اندام‌ها و نیز بهبود سریع تر زخم‌ها و جراحات پوستی می‌گردد.

مطالعاتی که در زمینه‌ی دعا درمانی از راه دور بر روی افراد مبتلا به بیماری‌های قلبی، پُرفشاری خون، بیماری‌های ایدز و سرطان انجام گرفته نیز نشان دهنده‌ی تاثیر مثبت دعا در سلامتی این افراد است.

دیل کارنگی می‌گوید: «دعا کردن چند احتیاج اصلی روان شناسی را که همه کس اعم از مومن و مشرک در آن سهیم است، برآورده می‌کند:

الف) در موقع دعا کردن چیزهایی را که باعث زحمت و ناراحتی ما شده است بر زبان جاری می‌سازیم؛ دعا کردن همان عمل یادداشت کردن روی کاغذ را انجام می‌دهد.

ب) هنگام دعا کردن این احساس به ما دست می‌دهد که یک شریک غم پیدا کرده‌ایم و تنها نیستیم. تمام پزشکان روان شناس تایید می‌کنند که وقتی ما گرفتار هیجان و غم‌های فشرده در سینه و تالم روحی هستیم، برای معالجه لازم است مشکلات و گرفتاری‌های خود را برای کسی بگوییم و به اصطلاح درد دل خود را خالی کنیم. وقتی که ما نمی‌توانیم به هیچ کس دیگر بگوییم، همیشه می‌توانیم الله قادر و توانا را محرم اسرار خود قرار دهیم.

ج) و دعا کردن انسان را وادار به کار می‌کند.

تعدادی از مطالعات در دانشگاه دوک نشان داد که ترکیب مشارکت فعال در یک جامعه مذهبی و دعای مکرر اثرات فوق العاده‌ای روی فشار خون دارد. در دانشگاه کالیفرنیا

۳۹۳ بیمار قلبی را به دو دسته تقسیم کردند که یک گروه را عده‌ای دیگر دعا می‌کردند و نتیجه گرفتند که گروه مورد دعا مرگ و میر کمتر و نیاز به مداخلات پزشکی کمتر داشتند.

آری، دعا اعلام یک نیاز به موجودی بی‌نیاز، قدرتمند و بخشنده است. دعا دربردارنده‌ی حقیقت عبادت است. دعا نیاز بنده به پروردگار است. و کسی که با تدبر و اندیشه، بر کلام آشکار و صریح قرآن و سنت پاک پیامبر بنگرد، متوجه می‌شود که حق دعا و فضل و فهم آن متواتر و واضح و آشکار است، و برای هر حقی حقیقتی است؛ چنان که برای هر فضل و احسانی، اجر و پاداش بسیاری است. آری، دعا نوعی از درمان‌های شفابخشی است که با متوجه کردن ذهن و قلب به سوی ذات پروردگار انجام می‌شود.

دعا در لغت و اصطلاح

دعا در لغت: به معنای خواندن و حاجت خواستن و استمداد است، و گاهی مطلق خواندن از آن منظور است.

در اصطلاح: دعا عبارت است از: خواستن حاجت از الله متعال. یا صدا زدن و مدد خواستن در حل مشکلات خود از الله متعال.

واژه دعا و دیگر مشتقات آن در قرآن کریم به چندین معنا به کار رفته است که از جمله آن‌ها، خواندن، دعا کردن، خواستن از الله عزوجل، ندا دادن، صدا زدن، دعوت کردن به چیزی یا به سوی کسی، استغاثه و یاری خواستن؛ عبادت کردن و... می‌باشد.

فضیلت دعا

دعا کردن یکی از بهترین اعمالی است که هم الله عزوجل در قرآن کریم و هم پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم در احادیث شریف تاکید بسیار نموده‌اند. بنابراین دعا بهترین توشه‌ی روز آخرت و بزرگ‌ترین مراد و مقصود مؤمنان و نیکوکاران به شمار می‌رود، و در عین وقت عبادت مهمی است.

فضیلت دعا از قرآن کریم:

الله متعال می‌فرماید: ﴿وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ ﴿٦٠﴾ [المؤمن: ٦٠].

(و پروردگار شما فرمود: مرا با خلوص دل بخوانید تا دعای شما را مستجاب کنم و آنان که از دعا و عبادت من روی گردانند و سرکشی کنند، زود با ذلت و خواری در دوزخ وارد شوند).

و می‌فرماید: ﴿وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ ۗ

فَلَيْسَتْ جِبُوبًا لِي وَلِيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ ﴿١٨٦﴾ [البقرة: ١٨٦].

(و چون بندگان من از دوری و نزدیکی من از تو پرسند، بدانند که من به آنها نزدیکم و هر که مرا بخواند، دعای او را اجابت کنم. پس بایستی دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان بیاورند، باشد که راه - سعادت - یابند).

فضیلت دعا از سنت مطهر:

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ»^(۱).

(دعا همان عبادت است).

و فرمودند: «إِنَّ رَبَّكُمْ تَبَارَكَ وَتَعَالَى حَيٌّ كَرِيمٌ يَسْتَحْيِي مِنْ عَبْدِهِ إِذَا رَفَعَ يَدَيْهِ إِلَيْهِ أَنْ يَرُدَّهُمَا صِفْرًا [خَائِبَتَيْنِ]»^(۲).

(پروردگار تبارک و تعالی شما دارای حیا و کرم است و از بنده‌ی خود شرم می‌کند که هرگاه دو دستش را به سوی او بلند کند، آن را خالی برگرداند).

همچنان فرمودند: «لَا يَرُدُّ الْقَضَاءُ إِلَّا الدُّعَاءُ، وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرُّ»^(۳).

(هیچ چیز قضا و سرنوشت را باز نمی‌گرداند مگر دعا. و هیچ چیز جز نیکی و بخشش و طاعت، بر عمر نمی‌افزاید).

همچنان رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «مَا عَلَى الْأَرْضِ مُسْلِمٍ يَدْعُو اللَّهَ تَعَالَى بِدَعْوَةٍ إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ إِيَّاهَا - [إِمَّا أَنْ يُعَجِّلَهَا، وَإِمَّا أَنْ يَدَّخِرَهَا لَهُ] - أَوْ صَرَفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا، مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَجِمَ، قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِذَا نُكِّرْتُ، قَالَ: اللَّهُ

(۱) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۱۴۸۱) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۲۹۶۹) و فرمود: این حدیث حسن صحیح است و علامه البانی آنرا نیز صحیح خوانده است. نگا: صحیح الجامع حدیث شماره (۳۴۰۱).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۹۲۲) و فرمود: این حدیث حسن صحیح است.

(۳) متفق علیه.

أَكْثَرُ»^(۱).

(هیچ مسلمانی بر زمین الله تعالی را به دعایی نخواند مگر این که الله عزوجل دعای او را اجابت کند، یا این که زود به او دهد، یا این که برای روز قیامت او ذخیره کند یا این که مانند آن شر و بدی از او برگرداند، درحالی که در دعای او گناه و قطع رحمی نباشد). مردی از آن‌ها گفت: اگر چنین است زیاد دعا میکنیم. آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: (الله بیشتر اجابت می‌کند).

همچنان رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «لِكُلِّ نَبِيٍّ دَعْوَةٌ يَدْعُو بِهَا، فَأُرِيدُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَنْ أُحْتَبِيَ دَعْوَتِي شَفَاعَةً لَأُمَّتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ»^(۲).

(هر پیامبر دعای مخصوص به خود دارد که با آن دعا می‌کند و من می‌خواهم دعای خود را پنهان کنم تا - إن شاء الله - روز قیامت شفاعتی برای امتم باشد).

شروط دعا

اول: توحید و اخلاص در دعا

الله عزوجل می‌فرماید: ﴿قُلِ اللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي ﴿١٤﴾ فَأَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ ۗ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ۗ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْمُبِينُ ﴿١٥﴾﴾ [الزمر: ۱۴-۱۵].

(بگو من الله یکتا را می‌پرستم و دینم را خاص و خالص برای او می‌گردانم. شما هم ای مشرکان هر که را می‌خواهید جز الله پرستید).

الله عزوجل می‌فرماید: ﴿لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبْسِطٍ كَفَّيْهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ ۗ وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ﴾

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۹۲۲) و فرمود: این حدیث حسن صحیح است.

(۲) متفق علیه

﴿الرعد: ۱۴﴾ [الرعد: ۱۴].

(دعوت الله و رسول، به حق و حقیقت است، ولی دعوت غیر الله همه دروغ است. هیچ حاجتی را از خلق برنیاورند مانند، آن کس که دست بر چاه آبی فرو برد که بیاشامد و دستش به آب نرسد. و کافران جز به حرمان و گمراهی دعوت نمی‌کنند).

دوم: این که خوردن و آشامیدن و پوشیدن از حلال باشد

«ذَكَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الرَّجُلَ يُطِيلُ السَّفَرَ، أَشَعَثَ أُغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَارَبِّ، يَارَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَعُذِي بِالْحَرَامِ، فَأَتَى يُسْتَجَابُ لِدَلِكِ؟»^(۱).

(رسول اکرم صلی الله علیه وسلم از مردی یاد کردند که سفر خود را طولانی می‌کند و با مویی پریشان و رویی گردآلود دو دستش را به سوی آسمان بلند کرده، می‌گوید: «الها! الها!» در حالی که غذایش حرام، آبش حرام، لباسش حرام و تغذیه شده به حرام است. پس چگونه الله متعال دعای او را اجابت کند (الله عزوجل دعای چنین بندگان را اجابت نمی‌کند).

آداب دعا

۱- دعا باید با حمد و سپاس و ستایش الله تبارک و تعالی و درود بر پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم شروع و با آنها به پایان برسد.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم به کسی که قبل از درود فرستادن بر ایشان، در دعا کردن عجله فرمود: «عَجَلتَ أَيْهَا الْمُصَلِّي، إِذَا صَلَّيتَ فَفَعَدتَ فَاحْمَدِ اللَّهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ وَصَلِّ عَلَيَّ، ثُمَّ ادْعُهُ».

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۰۱۵).

(ای نمازگزار! عجله کردی. هرگاه نماز خواندی و نشستی، الله را به آن چه سزاوار است ستایش کن و بر من درود بفرست، سپس الله را دعا کن).

و به کسی که الله عزوجل را ستایش نمود و بر ایشان درود فرستاد، فرمود: «أَيُّهَا الْمُصَلِّي اذْعُ تُحِبُّ»^(۱).

(ای نمازگزار! دعا کن که دعایت اجابت می شود).

و در روایتی: «كُلُّ دُعَاءٍ مَحْجُوبٌ عَنِ السَّمَاءِ حَتَّى يُصَلِّيَ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ»^(۲).

(هر دعایی از بالا رفتن بسوی آسمان منع می شود تا آنکه بر محمد صلی الله علیه وسلم و اهل بیت ایشان درود فرستاده نشود).

۲- در دعا و خواهش از الله متعال، عزم و اراده کند و یقین داشته باشد که الله تعالی دعایش را می پذیرد.

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيُعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ، وَلَا يَقُولَنَّ: اللَّهُمَّ إِنِّي شِئْتُ فَأَعْطِنِي، فَإِنَّهُ لَا مُسْتَكْرَهَ لَهُ»^(۳).

(هرگاه یکی از شما دعا کرد، در دعا کردن عزم و اراده کند و نباید بگوید: الها! اگر خواستی به من بده؛ زیرا کسی الله جل جلاله را به انجام دادن کاری مجبور کرده نمی تواند).

۳- در اجابت دعا عجله نکند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «يَسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ، يَقُولُ:

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۷۶) و فرمود: این حدیث حسن است.

(۲) شعب الایمان از امام بیهقی حدیث شماره (۱۴۷۴) و صحیح الجامع از علامه البانی حدیث شماره (۴۳۹۹).

(۳) متفق علیه.

دَعَوْتُ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي»^(۱).

(دعای یکی از شما قبول می‌شود تا وقتی که عجله نکنند و نگویند: دعا کردم ولی مستجاب نشد).

۴- در دعا سجع (سخن با قافیه) نگوید یعنی با تکلف دعا نکند و صدای خود را بلند نکند. و در تفسیر تعدی و تجاوز در دعا، در این آیه سجع گفته شده است: ﴿أَدْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ [الأعراف: ۵۵].

(پروردگار خود را با تضرع و زاری بخوانید که الله هرگز ستمکاران و تجاوزکنندگان را دوست ندارد).

ابن عباس رضی الله عنهما به عکرمه رحمه الله فرمود: «... فَأَنْظِرِ السَّجْعَ مِنَ الدَّعَاءِ فَاجْتَنِبْهُ، فَإِنِّي عَاهَدْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَصْحَابَهُ لَا يَفْعَلُونَ إِلَّا ذَلِكَ»^(۲).
(بنگر و از سجع در دعا دوری کن؛ زیرا عهد من با رسول الله صلی الله علیه وسلم و اصحاب او چنین بود، که از سجع دوری می‌کردند).

۵- در حال دعا رو به قبله بودن همراه با بلند کردن دو دست، و وضو داشتن به خصوص در دعای طلب باران.

«دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَاسْتَسْقَى، ثُمَّ اسْتَقْبَلَ الْقِبْلَةَ وَقَلَبَ رِدَاءَهُ»^(۳).
(رسول الله صلی الله علیه وسلم برای طلب باران دعا کرده، رو به قبله ایستادند و عبای خود را زیرو رو (معکوس) بر تن کردند).

وقد ثَبِتَ كَذَلِكَ دَعَاؤُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْاسْتِسْقَاءِ فِي خُطْبَةِ الْجُمُعَةِ غَيْرَ مُسْتَقْبِلِ الْقِبْلَةِ^(۴).

(۱) متفق علیه.

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۳۷).

(۳) متفق علیه.

(۴) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۱۰۱۴).

و همچنین در روایتی ثابت است که در دعای طلب باران در خطبه جمعه، قبله را استقبال نکردند.

و رسول الله صلی الله علیه وسلم در حال دعا دو دوست خود را بلند کردند تا آن جا که عده ای از صحابه مانند ابو موسی و انس رضی الله عنهما، سفیدی زیر بغل حضرت را مشاهده نمودند^(۱).

۶- خشوع و حضور دل در دعا همراه با صدای کوتاه. الله تعالی می فرماید:

﴿إِنَّهُمْ كَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَعَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَشِعِينَ﴾ [الأنبياء: ۹۰].

(زیرا آنها در کارهای خیر عجله می کردند و در حال بیم و امید ما را می خواندند و همیشه به درگاه ما متواضع و فروتن بودند).

و فرمود: ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ [الأعراف: ۵۵].

(پروردگار خود را با تضرع و زاری بخوانید که الله هرگز ستمکاران و تجاوزکنندگان را دوست ندارد).

و رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «إِنَّكُمْ لَيْسَ تَدْعُونَ أَصَمَّ وَلَا غَائِبًا، إِنَّكُمْ تَدْعُونَهُ سَمِيعًا قَرِيبًا وَهُوَ مَعَكُمْ»^(۲).

(شما کر و غایب را نمیخوانید، بلکه شنونده ای نزدیک را میخوانید که با شماست).

۷- این که در دعا کردن همچنان التماس و زاری نماید.

عایشه رضی الله عنها گوید: «حَتَّى إِذَا كَانَ ذَاتَ يَوْمٍ، أَوْ ذَاتَ لَيْلَةٍ، دَعَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، ثُمَّ دَعَا، ثُمَّ دَعَا...»^(۳).

(شبی یا روزی بود و رسول الله صلی الله علیه وسلم پروردگار را خواند سپس او را

(۱) متفق علیه.

(۲) متفق علیه.

(۳) متفق علیه.

خواند، سپس او را خواند).

۸- در دعا کردن با نام‌های الله جل جلاله به او توسل جوید.

الله عزوجل می‌فرماید: ﴿وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا ۖ وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۱۸۰﴾ [الأعراف: ۱۸۰].

(و الله دارای زیبا ترین نام‌ها است، او تعالی را با آن بخوانید، و آنان را که در نام‌های او به تحریف دست می‌زنند، و اگذارید که به زودی به کردار بدشان مجازات خواهند شد).

و در حدیث شریف آمده: «دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَدْ قَضَى صَلَاتَهُ وَهُوَ يَتَشَهَّدُ وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ. قَالَ فَقَالَ: قَدْ غُفِرَ لَهُ قَدْ غُفِرَ لَهُ»^(۱).

(روزی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم وارد مسجد شدند که مردی نماز خوانده و در تشهد اخیر نشسته و می‌گوید: پروردگارا! من از تو می‌خواهم ای الله یگانه بی‌نیاز که کسی را نزاده و زاده نشده و هیچ کس او را هم‌تا نیست اینکه گناهانم را ببخشایی چرا که تو بخشندهٔ مهربان هستی. آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: (بی‌گمان بخشیده شد، بخشیده شد).

۹- به اعمال نیک و صالح خود به الله توسل جوید.

در حدیث صحیح از رسول الله صلی الله علیه وسلم آمده است: «قِصَّةُ ثَلَاثَةِ رَهْطٍ، مِمَّنْ كَانُوا قَبْلَنَا، أَوَاهُمُ الْمَبِيتُ إِلَى غَارٍ فَسَدَّتْ عَلَيْهِمُ الْغَارُ صَخْرَةً مِنَ الْجَبَلِ؛ فِدَعَا الْأَوَّلُ مَتَوَسِّلًا بِمَزِيدٍ بِرِّهِ بِأَبَوَيْهِ، وَالثَّانِي بِعَقْتِهِ عَنِ الرَّثِي مَعَ عَظْمِ الدَّاعِي إِلَيْهِ، وَالثَّلَاثُ بِحِفْظِهِ الْأَمَانَةَ وَرَدَّهَا تَامَةً مَثْمَرَةً لِمُصَاحِبِهَا، فَانْفَرَجَ فِي دَعْوَةٍ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ شَيْءٌ مِنْهَا، فَلَمَّا

(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۹۸۷).

انفِرَجَتْ كُلُّهَا خَرَجُوا يَمَشُونَ»^(۱).

(از رسول الله صلی الله علیه وسلم ثابت است که سه نفر از مردم پیش از اسلام، به غاری پناه بردند. سنگی راه ورودی غار را بست. آن‌ها به الله جل جلاله متوسل شدند، اولین نفر به فرمانبرداری و طاعت پدر و مادر، دومی به پاکی و عفت خود از زناکاری با وجود سبب آن و نفر سوم به امانت داری و برگردانیدن تمام امانت‌ها و سود آن. و با دعای هر کدام از آن‌ها، اندکی از راه ورود باز میشد. با دعای آخرین یعنی سوم کاملاً راه باز شد، از غار بیرون آمدند و رفتند.

۱۰- در دعا کردن، به دعاهای کامل و جامع روی آورد و بر آن‌ها درنگ و تأمل کند. در حدیث «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ يَسْتَحِبُّ الْجَوَامِعَ مِنَ الدُّعَاءِ، وَيَدْعُ مَا سِوَى ذَلِكَ»^(۲). (رسول الله صلی الله علیه وسلم دعایی را مستحب میدانست که کامل و جامع بود (شامل دنیا و آخرت و دعایی با عبارت کوتاه و معنای بسیار) و آن حضرت دعاهای غیر این را ترک میکرد).

۱۱- دعاها را باید سه بار تکرار نماید، چنانکه امام بخاری رحمه الله از عبدالله ابن مسعود رضی الله عنه روایت نموده که در یکی از روزها وقتی پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم در کنار کعبه به سجده رفتند عقبه بن ابی معیط شکمبه شتر را میان پشت و دو شانه آنحضرت صلی الله علیه وسلم نهاد تا آنکه فاطمه رضی الله عنها آمد و آن را از پشت مبارک شان دور انداخت سپس ایشان سر خویش را بلند نموده فرمودند: «اللَّهُمَّ عَلِيكَ بِقَرِيْشٍ» (الها! خودت به حساب قریش برس) و سه بار این دعا را تکرار فرمودند. ایشان دعا و مسألت را سه بار تکرار می نمودند^(۳).

(۱) مختصری است از معنای حدیث متفق علیه: صحیح امام بخاری حدیث شماره (۲۲۱۵) و صحیح

امام مسلم حدیث شماره (۲۷۴۳).

(۲) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۱۴۸۲). و صحیح ابن حبان حدیث شماره (۲۴۱۲).

(۳) متفق علیه.

۱۲- گریه و ناله و زاری به الله عزوجل:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ أَنَّ النَّبِيَّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- تَلَا قَوْلَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي إِبْرَاهِيمَ (رَبِّ إِنَّهُنَّ أَضْلَلْنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي) الْآيَةَ. وَقَالَ عَيْسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ (إِنْ تُعَذِّبُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَبْدُكَ وَإِنْ تُغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) فَرَفَعَ يَدَيْهِ وَقَالَ «اللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي». وَبَكَى فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَا جِبْرِيْلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ فَسَلُهُ مَا يُبْكِيكَ فَأَتَاهُ جِبْرِيْلُ - عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ - فَسَأَلَهُ فَأَخْبَرَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- بِمَا قَالَ. وَهُوَ أَعْلَمُ. فَقَالَ اللَّهُ يَا جِبْرِيْلُ اذْهَبْ إِلَى مُحَمَّدٍ فَقُلْ إِنَّا سَرُّضِيكَ فِي أُمَّتِكَ وَلَا نَسُوْءُكَ^(۱).

از عبد الله بن عمرو بن العاص روایت است که وقتی پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده الله عزوجل در مورد ابراهیم علیه السلام (پروردگارا! این بتها بسیاری از مردم را گمراه ساخته‌اند پس هر که از من پیروی کند، او از من است) و عیسی علیه السلام فرمود: (اگر آنان را عذاب کنی، بندگان تو هستند و اگر از ایشان گذشت کنی -تو خود دانی و توانی - چرا که تو توانا و کار بجایی) را تلاوت نمودند دو دست شان را بلند نموده فرمودند: «اللَّهُمَّ أُمَّتِي أُمَّتِي» و گریه نمودند. الله متعال فرمود: ای جبریل نزد محمد برو و پروردگارت آگاه تر است و از او بپرس چه چیز تو را به گریه آورد؟ جبریل علیه السلام نزد آنحضرت صلی الله علیه وسلم آمد ایشان سبب گریه را به جبریل بازگو نمود در حالیکه الله عزوجل داناتر است. سپس الله متعال فرمود: ای جبریل برو و به محمد بگو ما تو را در مورد امتت راضی می‌سازیم و تو را غمگین نخواهیم کرد).

۱۳- دعا در همه احوال و اوضاع:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَسْتَجِيبَ اللَّهُ لَهُ عِنْدَ الشَّدَائِدِ وَالْكَرْبِ فَلْيُكْثِرِ الدُّعَاءَ فِي الرَّخَاءِ»^(۲).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۵۲۰).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۳۸۲) و حاکم رحمه الله این حدیث را صحیح خوانده است و

(آنکه خوشش آید اینکه الله عزوجل دعایش را در وقت سختی و شدت و رنج قبول کند پس باید در وقت آسایش دعای زیاد بکند).

۱۴- عدم دعا بر اهل و اولاد و اموال:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «لَا تَدْعُوا عَلَيَّ أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَيَّ أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَيَّ أَمْوَالِكُمْ لَا تُؤَافِقُوا مِنِّي اللَّهُ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ»^(۱).

(بر نفس‌های خود و بر اولاد و اموال خود دعای بد نکنید تا موافق نشود به ساعتی که الله تعالی در آن ساعت چون از عطایی سوال شود برای شما اجابت کند).

۱۵- به جز الله عزوجل از کسی دیگر چیزی نطلبد:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم به ابن عباس رضی الله عنهما چنین توصیه نمودند: «يَا عَلَامُ إِنِّي أَعْلَمُكَ كَلِمَاتٍ، أَحْفَظِ اللَّهَ يَحْفَظَكَ، أَحْفَظِ اللَّهَ تَحْدَهُ تُجَاهَكَ، إِذَا سَأَلْتَ فَاسْأَلِ اللَّهَ، وَإِذَا اسْتَعْنَتْ فَاسْتَعِينِ بِاللَّهِ، وَأَعْلَمُ أَنَّ الْأُمَّةَ لَوْ اجْتَمَعَتْ عَلَيَّ أَنْ يَنْفَعُوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَنْفَعُوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ لَكَ، وَلَوْ اجْتَمَعُوا عَلَيَّ أَنْ يَضُرُّوكَ بِشَيْءٍ لَمْ يَضُرُّوكَ إِلَّا بِشَيْءٍ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَيْكَ، رُفِعَتِ الْأَقْلَامُ وَجَفَّتِ الصُّحُفُ»^(۲). (ای پسر! چند سخن ارجمند را برایت تعلیم می‌دهم. الله را حفظ کن تا تو را حفظ کند. بیاد الله باش او تعالی را در برابرت می‌یابی. اگر چیزی می‌خواهی از الله بخواه، اگر یاری می‌جویی از الله بجو، و بدان که اگر تمام مردم جمع شوند تا به تو نفعی برسانند، نفع رسانده نمی‌توانند مگر چیزی را که الله برایت نوشته است و اگر همه جمع شوند تا بتو ضرری برسانند، ضرری رسانده نمی‌توانند مگر آنچه را که الله برایت نوشته و مقدر کرده است، قلمها برداشته شده و صحیفه‌ها خشک گردیده است).

ذهبی رحمه الله با او موافق است. نگا: صحیح الجامع از علامه البانی حدیث شماره (۶۱۶۶).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۷۰۵).

(۲) سنن ترمذی حدیث شماره (۲۵۱۶) و فرمود: این حدیث صحیح حسن است.

۱۶- به گناهان خود اعتراف کند و از الله عزوجل آمرزش بخواهد:

از شداد بن اوس رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: سید استغفار این است که بگوید: «سَيِّدُ الْإِسْتِغْفَارِ أَنْ تَقُولَ اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ بِذَنْبِي اغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ قَالَ، وَمَنْ قَالَهَا مِنَ النَّهَارِ مُوقِنًا بِهَا فَمَاتَ مِنْ يَوْمِهِ قَبْلَ أَنْ يُمِيسِيَ فَهُوَ مِنَ أَهْلِ الْجَنَّةِ، وَمَنْ قَالَهَا مِنَ اللَّيْلِ وَهُوَ مُوقِنٌ بِهَا فَمَاتَ قَبْلَ أَنْ يُصْبِحَ فَهُوَ مِنَ أَهْلِ الْجَنَّةِ»^(۱).

(...پروردگارا! تو اله منی، معبود برحقی جز تو نیست. مرا آفریدی و من بنده توام و بر عهد و پیمان تو بقدر توان ایستاده‌ام، از شر و زشتی آنچه انجام داده ام بتو پناه می‌جویم، به نعمت بر خویش و هم بر گناهانم اعتراف دارم، پس مرا بیامرز، زیرا گناهان را جز تو کسی نمی‌آمرزد. آنکه در روز آن را بگوید در حالیکه به آن یقین دارد و در همان روز پیش از آنکه شب کند بمیرد، او از اهل بهشت است و آنکه در شب آن را بگوید در حالیکه به آن یقین دارد و پیش از آنکه صبح کند، بمیرد، او از اهل بهشت است).

۱۷- توبه کند و حقوق مردم را به ایشان برگرداند و از کسانی که در حق شان ظلم و تجاوز کرده بخشش بخواهد تا دعایش را الله متعال قبول کند. پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم در مورد مردی که دو دست خود را بطرف آسمان بلند کرده و یارب یارب می‌گوید، فرمودند: در حالیکه طعام او از حرام، و لباس او از حرام و با حرام تغذیه شده چگونه دعایش مستجاب گردد؟!^(۲).

۱۸- بنده مسلمان باید اوقات و احوالی که در آن دعا مستجاب می‌گردد را غنیمت بشمارد از الله قادر و توانا جل جلاله با اظهار عاجزی و بیچارگی و مراعات آداب دعا

(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۰۶).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۰۱۵).

آنچه را می‌خواهد طلب نماید.

ساعات و احوالیکه در آن دعا قبول می‌گردد

۱- دعا در شب قدر:

الله عزوجل می‌فرماید: ﴿لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ﴾ [القدر: ۳].

(شب قدر بهتر از هزار ماه است.....)

رسول الله صلی الله علیه وسلم در پاسخ به سؤال عایشه رضی الله عنها که پرسید: در شب قدر چه بگویند، فرمود: «قولي: اللَّهُمَّ إِنَّكَ عَفُوٌّ تُحِبُّ الْعَفْوَ فَاعْفُ عَنِّي»^(۱).
(بگو بار الها! تو بخشایش را دوست داری، پس مرا ببخشای و بیامرز).

۲- دعا در نیم شب و بدنبال نمازهای فرض:

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «يُنزَلُ رَبُّنَا تَبَارَكَ وَتَعَالَى كُلَّ لَيْلَةٍ إِلَى السَّمَاءِ الدُّنْيَا، حِينَ يَبْقَى ثُلُثُ اللَّيْلِ الْآخِرِ، يَقُولُ: مَنْ يَدْعُونِي فَأَسْتَجِيبَ لَهُ، مَنْ يَسْأَلُنِي فَأُعْطِيَهُ، مَنْ يَسْتَغْفِرُنِي فَأَغْفِرَ لَهُ»^(۲).

(الله تبارک و تعالی هر شب هنگامی که یک سوم از شب باقی می‌ماند، به آسمان دنیا فرود می‌آید و می‌فرماید: چه کسی مرا می‌خواند تا او را اجابت کنم و چه کسی از من چیزی می‌خواهد تا به او عطا نمایم و چه کسی مرا استغفار می‌کند تا گناهان او را ببخشایم).

از پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم پرسیده شد: «أَيُّ الدُّعَاءِ أَسْمَعُ؟ قَالَ: جَوْفَ اللَّيْلِ الْآخِرِ، وَدُبْرَ الصَّلَوَاتِ الْمَكْتُوباتِ»^(۳).

(۱) مسند امام احمد و سنن امام ابن ماجه با تصحيح علامه البانى در مشكاه حديث شماره (۲۰۹۱).

(۲) متفق عليه.

(۳) سنن امام ترمذی حديث شماره (۳۴۹۹) و فرمود: این حديث حسن است.

(کدام دعا بیشتر از همه قابل شنیدن و اجابت است؟ فرمودند: در میان و آخر شب و بدنبال نمازهای فرض).

۳- دعا در بین اذان و اقامه:

رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «لَا يُرَدُّ الدُّعَاءُ بَيْنَ الْأَذَانِ وَالْإِقَامَةِ»^(۱).
(دعای بین اذان و اقامه رد نمی‌شود).

۴- دعا در وقت اذان برای نمازهای فرضی و در وقت جهاد و روبرویی با

دشمن:

از سهل بن سعد رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «ثِنْتَانِ لَا تُرَدَّانِ أَوْ قَلَّمَا تُرَدَّانِ: الدُّعَاءُ عِنْدَ النَّدَاءِ وَعِنْدَ الْبَأْسِ حِينَ يُلْحِمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا»^(۲).

(دو دعا رد نمی‌شوند یا فرمود: کم رد می‌شوند: دعا در وقت اذان و در وقت جنگ (جهاد)، هنگامیکه برخی با برخی دیگر درآویز می‌شوند).

۵- ساعت اجابت دعا در روز جمعه:

پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمودند: «فِيهِ - يَوْمَ الْجُمُعَةِ - سَاعَةٌ لَا يُوَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي يَسْأَلُ اللَّهَ تَعَالَى شَيْئًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ»^(۳).

(در روز جمعه لحظه‌ای است که اگر بنده مسلمان در آن لحظه دعا کند و از الله عزوجل طلب چیزی نماید، الله عزوجل حتما دعای او را اجابت می‌کند).

و در روایت دیگر آمده که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «هِيَ بَيْنَ أَنْ يَجْلِسَ

(۱) سنن ابو داود شماره (۵۲۱) و ارواء الغلیل شماره (۲۴۱).

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۲۵۴۲).

(۳) متفق علیه.

الإمام إِلَى أَنْ يَقْضِيَ الصَّلَاةَ^(۱) یعنی: يجلس على المنبر.

(آن لحظه، زمانی است بین نشستن امام بر منبر تا تمام شدن نماز).

مسأله: ساعت اجابت در روز جمعه چه ساعتی است؟

علامه ابن قیم رحمه الله ترجیح داده است که ساعت اجابت دعا در روز جمعه، آخرین ساعت عصر است، آن هم پس از ذکر یازده قول در تعیین آن ساعت و لحظه. و به طور کلی دو قول بر دیگر اقوال ترجیح داده شده که احادیث صحیح بر آن دلالت می‌کند؟

اول- هنگام نشستن برای خطبه تا تمام شدن نماز جمعه. و دلیل آن در صحیح مسلم است که قبلاً ذکر شد.

دوم- این که آخرین ساعت از عصر روز جمعه است و بیشتر احادیث بر این قول دلالت دارد. سپس دلیل آن را چنین ذکر کرده است.

روایت امام احمد در مسند که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمودند: «إِنَّ فِي الْجُمُعَةِ سَاعَةً لَا يُؤَافِقُهَا عَبْدٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ فِيهَا خَيْرًا إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ، وَهِيَ بَعْدَ الْعَصْرِ»^(۲).

(در روز جمعه ساعتی است که هر بنده‌ی مسلمان که الله را بخواند، الله حتماً او را اجابت کند و آن ساعت پس از عصر می‌باشد).

آن چه امام ابوداود و امام ترمذی و امام نسایی از رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت کرده‌اند که فرمودند: «يَوْمُ الْجُمُعَةِ ثِنْتَا عَشْرَةَ - يَرِيدُ سَاعَةً - لَا يُوجَدُ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ شَيْئًا إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، فَالْتَمِسُوهَا آخِرَ سَاعَةِ بَعْدَ الْعَصْرِ»^(۳).

(روز جمعه دوازده ساعت است، هر مسلمانی از الله چیزی بخواهد الله عزوجل حتماً به او می‌دهد (حاجت او را روا می‌کند)، پس آن را در آخرین ساعت پس از عصر التماس

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۰۱۲).

(۲) مسند امام احمد حدیث شماره (۷۶۷۴).

(۳) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۰۵۰).

و طلب نمائید).

سپس رحمه الله در پایان چنین فرمود: از دیدگاه من وقت نماز نیز امید اجابت دعا می‌رود. پس هر دو ساعت، زمان اجابت است، گرچه ساعت پایانی عصر مخصوص اجابت می‌باشد. و همهی راویان براین احادیث متفقند و رسول الله صلی الله علیه وسلم امت خود را در این دو ساعت برای دعای توأم با زاری و تضرع به سوی الله عزوجل، ترغیب کرده است^(۱).

۶- دعا در ساعتی از شب:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «إِنَّ فِي اللَّيْلِ لَسَاعَةً لَا يُؤَافِقُهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ يَسْأَلُ اللَّهَ خَيْرًا مِنْ أَمْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ إِلَّا أَعْطَاهُ إِيَّاهُ وَذَلِكَ كُلُّ لَيْلَةٍ»^(۲).

(همانا در شب لحظه و ساعتیست که هرگاه مرد مسلمان آن را دریابد و خیری از کار دنیا و آخرت را از الله متعال طلبد، آن را به وی می‌دهد و آن در هر شب می‌باشد).

۷- در وقت نوشیدن آب زمزم:

از پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم روایت شده که فرمودند: «مَاءٌ زَمَزَمٌ، لِمَا شَرِبَ لَهُ»^(۳).

(آب زمزم به هر نیت و قصدی که نوشیده شود سودمند است).

۸- هنگام خواندن این دعا بعد از تکبیره احرام در نماز: (اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا).

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ بَيْنَمَا نَحْنُ نُصَلِّي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- إِذْ قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى

(۱) نگا: زاد المعاد: ۱/۱۳۱.

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۸۰۶).

(۳) سنن امام ابن ماجه و مسند امام احمد و مستدرک حاکم و با تصحیح علامه البانی در سلسله احادیث صحیحہ حدیث شماره (۸۱۳).

الله علیه وسلم- «مَنْ الْقَائِلُ كَلِمَةً كَذَا وَكَذَا». قَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ أَنَا يَا رَسُولَ اللَّهِ. قَالَ «عَجِبْتُ لَهَا فُتِحَتْ لَهَا أَبْوَابُ السَّمَاءِ». قَالَ ابْنُ عُمَرَ فَمَا تَرَكَتُهُنَّ مُنْذُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- يَقُولُ ذَلِكَ^(۱).

از عبدالله ابن عمر رضی الله عنهما روایت است که فرمود: در اثنائیکه ما با پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم نماز می خواندیم مردی از حاضرین گفت: «اللَّهُ أَكْبَرُ كَبِيرًا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا وَسُبْحَانَ اللَّهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا» (الله تبارک و تعالی برترین و بزرگترین است و همه ستایشها به کثرت مخصوص اوست و من صبح و شام او را تسیح می گویم) رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: گوینده این سخن کیست؟ مردی از حاضرین گفت: من یا رسول الله، فرمودند: (تعجب نمودم از این کلمه چون دروازه های آسمان به روی آن باز گردید). ابن عمر رضی الله عنه فرمود: پس از آنکه سخن پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم در مورد این کلمه را شنیدم هرگز آن را ترک نکردم.

۹- همچنان در هنگام خواندن این دعا بعد از تکبیر احرام در نماز: «الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا

كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ».

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَجُلًا جَاءَ فَدَخَلَ الصَّفَّ وَقَدْ حَفَزَهُ النَّفْسُ فَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ. فَلَمَّا قَضَى رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - صَلَاتَهُ قَالَ «أَيُّكُمْ الْمُتَكَلِّمُ بِالْكَلِمَاتِ». فَأَرَمَ الْقَوْمُ فَقَالَ «أَيُّكُمْ الْمُتَكَلِّمُ بِهَا فَإِنَّهُ لَمْ يَقُلْ بَأْسًا». فَقَالَ رَجُلٌ جِئْتُ وَقَدْ حَفَزَنِي النَّفْسُ فَقُلْتُهَا. فَقَالَ «لَقَدْ رَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا أَيُّهُمْ يَرْفَعُهَا»^(۲).

از انس رضی الله عنه روایت است که مردی وارد صف نماز گردید در حالیکه به سبب تیز آمدن نفس عمیق می کشید گفت: (الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ) وقتی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم نماز را تمام نمود فرمودند: (چه کسی از شما این سخنان

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۳۸۶).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۳۸۵).

را گفت؟) مردم خاموش مانده چیزی نگفتند، سپس آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: (چه کسی از شما این سخنان را گفت؟ که سخنی بد نگفت). مردی گفت: چون به سرعت آمدم و نفس‌های عمیق می‌کشیدم این سخنان را گفتم. آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: «همانا دوازده فرشته را دیدم که بسوی آن پیشی گرفتند تا کسی از ایشان آن را - بسوی آسمان - بالا ببرد».

۱۰- در وقت خواندن سوره فاتحه در نماز و حضور قلب و دقت و تدبر به آنچه

خوانده می‌شود.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: الله تبارک و تعالی فرمود: «قَسَمْتُ الصَّلَاةَ بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي نِصْفَيْنِ وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ فَإِذَا قَالَ الْعَبْدُ ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ﴿۱﴾ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى حَمْدِي وَإِذَا قَالَ ﴿الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ﴿۲﴾ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَثْنَى عَلَيَّ عَبْدِي. وَإِذَا قَالَ ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ ﴿۳﴾ قَالَ مُحَمَّدِي عَبْدِي - وَقَالَ مَرَّةً فَوَضَّ إِلَيَّ عَبْدِي - فَإِذَا قَالَ ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ ﴿۴﴾ قَالَ هَذَا بَيْنِي وَبَيْنَ عَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ. فَإِذَا قَالَ ﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾ ﴿۵﴾ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ﴿۶﴾ قَالَ هَذَا لِعَبْدِي وَلِعَبْدِي مَا سَأَلَ»^(۱).

(الله تبارک و تعالی می‌فرماید: من سوره فاتحه را بین خود و بندهام از وسط نصف کرده‌ام و سهم بندهام آن قسمت است که در آن از من می‌خواهد، وقتی که بنده می‌گوید: ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ﴾ ﴿۱﴾ الله بزرگ می‌فرماید: بندهام مرا ستایش کرد، وقتی بنده می‌گوید: ﴿الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ ﴿۲﴾ الله جل عظمته می‌فرماید: بندهام مرا مورد تمجید و سپاس قرار داد، وقتی بنده می‌گوید: ﴿مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ﴾ ﴿۳﴾ الله بزرگ می‌فرماید: بندهام مرا بزرگداشت، و وقتی که می‌گوید: ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ ﴿۴﴾ الله بزرگ می‌فرماید: این سهم من و بندهام است، و بندهام هر چه را بخواهد به او می‌دهم. وقتی بنده بگوید:

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۹۰۴).

﴿أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝﴾^(۷) الله بزرگ می‌فرماید: این سهم بنده‌ام است و هر چه را بخواهد به او می‌دهم).

۱۱- در وقت آمین گفتن در نماز:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «إِذَا قَالَ الْإِمَامُ ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ فَقُولُوا آمِينَ، فَإِنَّهُ مَنْ وَافَقَ قَوْلَهُ قَوْلَ الْمَلَائِكَةِ عُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ»^(۱).
(وقتی امام ﴿غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ﴾ گفت: شما آمین بگویید همانا آنکه آمین گفتنش با آمین گفتن فرشتگان توافق کند، گناهان گذشته‌اش آمرزیده می‌شود).

۱۲- در وقت بلند شدن از رکوع و گفتن (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ).

عَنْ رِفَاعَةَ بْنِ رَافِعِ الزُّرْقِيِّ قَالَ: كُنَّا يَوْمًا نُصَلِّي وَرَاءَ النَّبِيِّ: فَلَمَّا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ الرَّكْعَةِ، قَالَ: سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ، قَالَ رَجُلٌ وَرَاءَهُ: رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ، فَلَمَّا انْصَرَفَ، قَالَ: «مَنِ الْمُتَكَلِّمُ؟» قَالَ: أَنَا، قَالَ: «رَأَيْتُ بِضَعَةَ وَثَلَاثِينَ مَلَكًا يَبْتَدِرُونَهَا، أَيُّهُمْ يَكْتُبُهَا أَوَّلًا»^(۲).

(از رفاعه بن رافع الزرقی روایت است که گفت: روزی پشتسر پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم نماز می‌خواندیم، وقتی سر شان را از رکوع بلند نمودند فرمودند: (سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ) شخصی بدنبال ایشان گفت: (رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ، حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ) وقتی نماز را تمام نمودند فرمودند: «چه کسی سخن گفت؟» آن مرد گفت: من، فرمودند: سی و چند فرشته را دیدم که بسوی آن پیشی گرفتند تا یکی شان آن را اول بنویسد).

۱۳- در وقت سجود:

(۱) متفق علیه.

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۷۹۹).

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «أَقْرَبُ مَا يَكُونُ الْعَبْدُ مِنْ رَبِّهِ وَهُوَ سَاجِدٌ، فَأَكْثَرُوا الدُّعَاءَ»^(۱).

(نزدیکترین جای بنده به الله عزوجل در حال سجود است پس در آن بسیار دعا کنید).

۱۴- پس از درود فرستادن بر رسول الله صلی الله علیه وسلم در تشهد اخیر:

عَنْ فَضَالَةَ بْنِ عُيَيْدٍ قَالَ بَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- قَاعِدًا إِذْ دَخَلَ رَجُلٌ فَصَلَّى فَقَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «عَجَلْتَ أَيُّهَا الْمُصَلِّي إِذَا صَلَّيْتَ فَقَعَدْتَ فَأَحْمَدِ اللَّهَ بِمَا هُوَ أَهْلُهُ وَصَلِّ عَلَيَّ ثُمَّ ادْعُهُ». قَالَ ثُمَّ صَلَّى رَجُلٌ آخَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَحَمِدَ اللَّهَ وَصَلَّى عَلَيَّ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- فَقَالَ لَهُ النَّبِيُّ -صلى الله عليه وسلم- «أَيُّهَا الْمُصَلِّي ادْعُ تُحِبُّ»^(۲).

از فضاله بن عبید رضی الله عنه روایت است که گفت: در حالیکه پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم نشسته بودند مردی وارد مسجد شد و گفت: (اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي) آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: (ای نمازگزار! عجله کردی. هرگاه نماز خواندی و نشستی، الله را به آن چه سزاوار است ستایش کن و بر من درود بفرست، سپس الله را دعا کن).

سپس مردی دیگر نماز خواند و الله عزوجل را ستایش نمود و بر پیامبر صلی الله علیه وسلم درود فرستاد، آنحضرت به وی فرمودند: (ای نمازگزار! دعا کن که دعایت اجابت می شود).

۱۵- قبل از سلام دادن و گفتن (اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ):

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۱۱۱).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۸۱۴).

دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- الْمَسْجِدَ فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ قَدْ قَضَى -صَلَاتَهُ وَهُوَ يَتَشَهَّدُ وَهُوَ يَقُولُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ يَا اللَّهُ الْأَحَدُ الصَّمَدُ الَّذِي لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ أَنْ تَغْفِرَ لِي ذُنُوبِي إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ. قَالَ فَقَالَ «قَدْ غُفِرَ لَهُ قَدْ غُفِرَ لَهُ»^(۱).

(روزی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم وارد مسجد شدند که نگاه مردی شد که نماز ادا می کرد و در تشهد اخیر نشسته و می گوید: پروردگارا! من از تو می خواهم ای الله یگانه بی نیاز که کسی را نزاده و زاده نشده و هیچ کس او را همتا نیست اینکه گناهانم را ببخشایی چرا که تو بخشنده مهربان هستی. آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: (بی گمان بخشیده شد، بخشیده شد).

۱۶- همچنان قبل از سلام دادن و گفتن: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ، يَاَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ».

عَنْ أَنَسٍ، قَالَ: كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ جَالِسًا، يَعْنِي وَرَجُلٌ قَائِمٌ يُصَلِّي، فَلَمَّا رَكَعَ وَسَجَدَ وَتَشَهَّدَ دَعَا، فَقَالَ: فِي دُعَائِهِ: اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ، يَاَنَّ لَكَ الْحَمْدُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الْمَنَّانُ بَدِيعُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ، يَا حَيُّ يَا قَيُّوْمُ، إِنِّي أَسْأَلُكَ، فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِأَصْحَابِهِ: «تَدْرُونَ بِمَا دَعَا، قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ، قَالَ: وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَقَدْ دَعَا بِاسْمِهِ الْعَظِيمِ، الَّذِي إِذَا دُعِيَ بِهِ أَجَابَ، وَإِذَا سُئِلَ بِهِ أُعْطِيَ»^(۲).

(از حضرت انس ابن مالک رضی الله عنه روایت شده که گفت: شنیدم رسول الله صلی الله علیه وسلم از شخصی که میگفت: (در دعای نماز) ای بار الها! من از تو سوال می کنم، باینکه (همه) ثناها و ستایش از آن توست. نیست معبودی به حق جز تو، تویی بسیار بخشاینده مهربان و نیکویی کننده، ایجاد گر آسمان ها و زمین، صاحب بزرگی و احترام،

(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۹۸۷).

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۶۹) و صحیح امام مسلم حدیث شماره (۵۷۶) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۴۱۹) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۵۵) و سنن امام نسایی حدیث شماره (۱۴۸) با تصحیح علامه البانی.

ای ذات زنده و خود پاینده، از تو سوال می کنم، آنحضرت ﷺ فرمود: او الله را باسم اعظم او سوال نموده است چنان اسم اعظم که اگر به آن سوال شود داده شود و اگر به آن دعا شود اجابت گردد).

۱۷- پس از وضو کردن و گفتن: «أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ».

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «مَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ يَتَوَضَّأُ فَيُحْسِنُ الْوُضُوءَ ثُمَّ يَقُولُ حِينَ يَفْرُغُ مِنْ وُضُوئِهِ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا فَتَحَتْ لَهُ أَبْوَابُ الْجَنَّةِ الَّتِي لَا يَدْخُلُ مِنْهَا شَاءٌ»^(۱).

(هیچکدام شما نیست که وضو بگیرد و آن را برساند یا کامل نماید سپس بگوید: أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ - مگر اینکه تمام هشت دروازه بهشت بروی او باز می گردد تا از هرکدام که بخواهد داخل گردد).

۱۸- دعای مسلمان برای برادر مسلمان خصوصاً غیاب او:

از رسول کریم صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمودند: «دَعْوَةُ الْمَرْءِ الْمُسْلِمِ لِأَخِيهِ بِظَهْرِ الْعَيْبِ مُسْتَجَابَةٌ عِنْدَ رَأْسِهِ مَلَكٌ مُوَكَّلٌ كُلَّمَا دَعَا لِأَخِيهِ بِخَيْرٍ قَالَ الْمَلَكُ الْمُوَكَّلُ بِهِ آمِينَ وَلَكَ بِمِثْلٍ»^(۲).

(دعای شخص مسلمان برای برادرش و در غیاب وی مستجاب است. در بالای سرش فرشته ای موظف است که هرگاه برای برادرش دعای خیر کند فرشته موظف به او می گوید: آمین و برای تو مانند آن باد).

۱۹- در هنگام بلند شدن از خواب و گفتن: «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ،

(۱) به روایت امام ابو داود شماره (۱۶۹) با تصحیح البانی در صحیح الجامع شماره (۵۶۷۹).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۱۰۵).

وَلَا حَوْلَ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي».

عن عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَنْ تَعَارَّ مِنَ اللَّيْلِ فَقَالَ: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ ثُمَّ قَالَ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، أَوْ دَعَا اسْتَجِيبَ فَإِنْ تَوَضَّأَ وَصَلَّى قُبِلَتْ صَلَاتُهُ»^(۱).

از عبادۀ بن صامت رضی الله عنه از پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم روایت است که فرمودند: (کسی که در شب از خواب بر خاسته و بگوید: (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسُبْحَانَ اللَّهِ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، وَلَا حَوْلَ، وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ) و بعد از آن از الله عزوجل طلب آمرزش نماید، و یا چیزی بخواهد، طلبش اجابت می‌گردد، و اگر وضوء بسازد و نماز بخواند، نمازش قبول می‌شود).

۲۰- در هنگام خواندن این دعا: (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ):

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- «دَعْوَةُ ذِي الثُّنُونِ إِذْ دَعَا وَهُوَ فِي بَطْنِ الْحُوتِ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ. فَإِنَّهُ لَمْ يَدْعُ بِهَا رَجُلٌ مُسْلِمٌ فِي شَيْءٍ قَطُّ إِلَّا اسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ»^(۲).

پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم فرموده‌اند: «دعای ذی النون (یونس علیه السلام) هنگامیکه در شکم نهنگ آن را خواند (لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ) بارالها! (معبودی -برحق- جز تو نیست، منزهی تو، به راستی که من از ستمکاران بودم) هیچ شخص مسلمان نیست که در چیزی به این دعا، دعا کند مگر اینکه برای او اجابت

(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۱۱۵۴).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۸۴۵) و مسند امام احمد حدیث شماره (۱۱۸۶) و با تصحیح حاکم در مستدرک حدیث شماره (۱۸۶۳) و موافقت امام ذهبی با او.

می شود».

۲۱- در هنگام مصیبت وقتی این دعا خوانده شود: «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ اللَّهُمَّ أَجْرِنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا».

عن أم سلمة زوج النبي - صلى الله عليه وسلم - تَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - يَقُولُ «مَا مِنْ عَبْدٍ تُصِيبُهُ مُصِيبَةٌ فَيَقُولُ إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ اللَّهُمَّ أَجْرِنِي فِي مُصِيبَتِي وَأَخْلِفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا إِلَّا أَجَرَهُ اللَّهُ فِي مُصِيبَتِهِ وَأَخْلَفَ لَهُ خَيْرًا مِنْهَا». قَالَتْ فَلَمَّا تَوَفَّى أَبُو سَلَمَةَ قُلْتُ كَمَا أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم - فَأَخْلَفَ اللَّهُ لِي خَيْرًا مِنْهُ رَسُولَ اللَّهِ - صلى الله عليه وسلم -^(۱).

(از ام سلمه رضی الله عنها همسر رسول الله صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمود: از رسول الله صلی الله علیه و سلم شنیدم که می فرمود: «هیچ بنده ای نیست که به مصیبتی گرفتار شود و بگوید: - إنا لله وإنا إليه راجعون- (همانا ما از آن الله ایم و همانا ما بسوی او باز گردندگانیم) الها! مرا در مصیبتم مزد داده و برایم از او بهتری عوض ده. مگر اینکه الله عزوجل او را در مصیبتش مزد داده و عوض بهتری برای او می دهد». گفت: چون ابو سلمه وفات یافت چنانکه رسول الله صلی الله علیه و سلم مرا امر کرده بود گفتم و الله متعال عوضی نیکوتر از او، رسول الله صلی الله علیه و سلم را به من داد).

۲۲- دعا در وقت باریدن باران:

از پیامبر اکرم روایت است که فرمودند: «ثِنْتَانِ لَا تُرَدَّانِ، أَوْ قَالَ: قَلَّ مَا تُرَدَّانِ، الدُّعَاءُ عِنْدَ التَّدَايِ، أَوْ عِنْدَ الْبَأْسِ حِينَ يُلْحَمُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا. قَالَ مُوسَى بْنُ يَعْقُوبَ وَحَدَّثَنِي رِزْقُ بْنُ سَعِيدٍ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَدَنِيُّ عَنْ أَبِي حَازِمٍ عَنْ سَهْلِ بْنِ سَعْدٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: وَتَحْتَ الْمَطَرِ. هَذَا حَدِيثٌ صَحِيحٌ الْإِسْنَادِ وَلَمْ يُحَرِّجَاهُ^(۲).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۱۶۶).

(۲) مستدرک حاکم حدیث شماره (۲۵۳۴) و علامه البانی این حدیث را در تخریج الترغیب: ۱/۱۱۶ و در سلسله احادیث صحیح حدیث شماره (۱۴۶۹) حسن خوانده است.

(دو دعا رد نمی‌شود یا فرمودند: کم رد می‌شوند: دعا در وقت اذان و در وقت جنگ، هنگامیکه برخی با برخی دیگر در آویز می‌شوند) و در روایت سعد رضی الله عنه (و زیر باران).

۲۳- دعای مردم به شخص مرده:

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ دَخَلَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- عَلَى أَبِي سَلَمَةَ وَقَدْ شَقَّ بَصْرُهُ فَأَعْمَصَهُ ثُمَّ قَالَ «إِنَّ الرُّوحَ إِذَا فُيِضَ تَبِعَهُ الْبَصَرُ». فَضَجَّ نَاسٌ مِنْ أَهْلِهِ فَقَالَ «لَا تَدْعُوا عَلَيَّ أَنْفُسِكُمْ إِلَّا بِخَيْرٍ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ يُؤْمِنُونَ عَلَيَّ مَا تَقُولُونَ». ثُمَّ قَالَ «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ وَارْفَعْ دَرَجَتَهُ فِي الْمَهْدِيِّينَ وَاخْلُفْهُ فِي عَقِبِهِ فِي الْعَابِرِينَ وَاغْفِرْ لَنَا وَلَهُ يَا رَبَّ الْعَالَمِينَ وَافْسَحْ لَهُ فِي قَبْرِهِ. وَتَوَزَّ لَهُ فِيهِ»^(۱).

(از ام سلمه رضی الله عنها روایت شده که فرمود: رسول الله صلی الله علیه وسلم بر ابو سلمه وارد شد در حالیکه چشمانش باز مانده بود پس آن را پوشیده و فرمود: چون روح قبض شود چشم بدنالش می‌نگرد و عده‌ای از خانواده‌اش بصدای بلند گریستند. آنحضرت فرمود: بر خویش جز دعای خیر مکنید زیرا فرشتگان بدانچه می‌گوئید آمین می‌گویند و سپس فرمود: اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِأَبِي سَلَمَةَ..... بار الها! ابو سلمه را بیمارز و مرتبه‌اش را در میان هدایت شدگان بلند نما و بر کسانی که از وی مانده‌اند تو سرپرستی کن و ای پروردگار عالمیان! ما را و او را بیمارز و قبرش را بر وی گشاده کن و آن را برایش روشن بدار).

۲۴- دعای مظلوم:

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم وقتی معاذ رضی الله عنه را به یمن فرستاد به او فرمود: «... وَأَتَقِ دَعْوَةَ الْمَظْلُومِ فَإِنَّهُ لَيْسَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ اللَّهِ حِجَابٌ»^(۲).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۱۶۹).

(۲) متفق علیه.

(از دعای مظلوم بپرهیز؛ زیرا که بین دعای او و الله عزوجل، حجاب و پرده ای نیست).

۲۵- دعای پدر بر فرزند و دعای مسافر:

به دلیل فرموده پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم: «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ مُسْتَجَابَاتٌ لَا شَكَّ فِيهِنَّ: دَعْوَةُ الْمَظْلُومِ، وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ، وَدَعْوَةُ الْوَالِدِ عَلَى وَلَدِهِ»^(۱).
(سه دعا بدون شک مورد قبول است: دعای مظلوم دعای مسافر و دعای پدر بر فرزند خود).

۲۶- دعای پدر به فرزند و دعای روزه دار:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم می فرمایند: «ثَلَاثُ دَعَوَاتٍ لَا تُرَدُّ: دَعْوَةُ الْوَالِدِ لَوْلَدِهِ، وَدَعْوَةُ الصَّائِمِ وَدَعْوَةُ الْمُسَافِرِ»^(۲).
(دعای سه نفر رد نمی شود: دعای پدر به فرزندش، دعای روزه دار، و دعای مسافر).

۲۷- دعای حاکم عادل:

از رسول اکرم صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمودند: «الْإِمَامُ الْعَادِلُ لَا تُرَدُّ دَعْوَتُهُ»^(۳).
(دعای حاکم عادل رد نمی شود).

۲۸- دعا در روز عرفه:

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «خَيْرُ الدُّعَاءِ دُعَاءُ يَوْمِ عَرَفَةَ، وَخَيْرُ مَا قُلْتُ أَنَا وَالنَّبِيُّونَ مِنْ قَبْلِي: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ

(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۵۳۸) و صحیح الجامع از علامه البانی حدیث شماره (۳۰۲۹).

(۲) الجامع الصغیر از علامه البانی شماره (۵۳۴۳) و فرمود این حدیث حسن است. نگنا: صحیح الجامع شماره (۳۰۳۲).

(۳) مسند امام احمد حدیث شماره (۹۷۲۳) تعلیق شعیب الأرئووط: حسن.

شَيْءٍ قَدِيرٌ»^(۱).

(بهترین دعا، دعای روز عرفه است و بهترین چیزی که من و پیامبران قبل از من گفتند، این است: لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ).

۲۹- دعای بیچارگان:

الله جل جلاله می فرماید: ﴿أَمَّن يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ ۗ أَعْلَهُ مَعَ اللَّهِ قَلِيلًا ۗ مَا تَدَّكَّرُونَ ﴿٦٢﴾ [النمل: ۶۲].

(آن کیست که دعای بیچارگان تنگدست را اجابت می کند و رنج و غم آن ها را برطرف مینماید و شما مسلمانان را جانشینان روی زمین قرار می دهد؟ آیا با وجود الله یکتا، الهی هست؟ (هرگز نیست) لیکن اندکی مردم متذکر و باخبر از این حقیقتند).
خواننده ی عزیز! انسان مومن بر این حالات و لحظات و فرصت ها حریص می شود و آن ها را غنیمت می شمارد؛ چرا که امید اجابت دعا در این مواقع هست و سود و بهره گرفتن از آن نزدیک است. پس از الله متعال یاری بخواه و عاجز مشو و بر آن چه به تو نفع و فایده میرساند، حریص باش؛ که مؤمن زیرک و هوشیار است.

چرا دعا قبول نمی گردد؟

۱- شتاب و عجله در دعا:

از پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمودند: «يُسْتَجَابُ لِأَحَدِكُمْ مَا لَمْ يَعْجَلْ فَيَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ فَلَا أَوْ فَلَمْ يُسْتَجَبْ لِي»^(۲).
و در روایت امام مسلم: «لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَجِمَ مَا لَمْ يَسْتَعْجَلْ». قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْإِسْتِعْجَالُ قَالَ «يَقُولُ قَدْ دَعَوْتُ وَقَدْ دَعَوْتُ فَلَمْ أَرِ»

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۵۸۵) صحیح الجامع حدیث شماره (۳۲۶۹).

(۲) متفق علیه.

يَسْتَجِيبُ لِي فَيَسْتَحْسِرُ عِنْدَ ذَلِكَ وَيَدْعُ الدُّعَاءَ^(۱).

از ابو هريره رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: (اجابت می شود برای یکی از شما تا مادامیکه شتاب نکند که بگوید: به پروردگام دعا کردم ولی دعایم پذیرفته نشد). و در روایتی از امام مسلم آمده که: (همیشه برای بنده اجابت می شود تا به گناه و قطع صلۀ رحم دعا نکند بشرطیکه شتاب و عجله ننماید. گفته شد: یا رسول الله! شتاب چیست؟ فرمودند: می گوید: همانا دعا کردم و دعا کردم و ندیدم که برایم اجابت کند، پس در این اثناء خسته شده و دعا را ترک می کند).
خواننده گرامی! چون الله جل جلاله برای هر چیز وقتی معین قرار داده، که از آن پیش و پس نمی شود. از اینرو شتاب و عجله در دعا درست نیست و چه بسا که اثرات دعا را از میان می برد.

۲- حکمت الهی:

عن عِبَادَةَ بْنِ الصَّامِتِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا عَلَى الْأَرْضِ مُسْلِمٌ يَدْعُو اللَّهَ بِدَعْوَةٍ إِلَّا آتَاهُ اللَّهُ إِيَّاهَا أَوْ صَرَفَ عَنْهُ مِنَ السُّوءِ مِثْلَهَا مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِيمٍ»، فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الْقَوْمِ: إِذَا نُكِّرْتُ، قَالَ: «اللَّهُ أَكْثَرُ»^(۲). حاکم این عبارت را در روایتش افزوده است: «أو يدخر له من الأجر مثلها»^(۳).

از عباده بن صامت رضی الله عنه روایت است که رسول الله صلی الله علیه و سلم فرمودند: «بر روی زمین مسلمانی نیست که دعایی به دربار الله عزوجل نماید مگر اینکه الله تعالی آن را بوی میدهد یا مثل آن از بدی را از وی دور می گرداند. مادامیکه به گناه و قطع صلۀ رحم دعا نکند. مردی از آن گروه گفت: ازین پس زیاد دعا می کنیم. فرمودند:

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۱۱۲).

(۲) سنن ترمذی حدیث شماره (۳۵۷۳) و فرمود: این حدیث حسن صحیح است.

(۳) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۸۱۶).

الله بیشتر (یعنی احسان او تعالی از در خواست شما زیادتر است).
حاکم در روایتش افزوده: (یا ذخیره کند برای او مثل پاداش او را).

۳- دعا به گناه و قطع صله رحم:

به دلیل حدیث فوق.

۴- خوردن و نوشیدن و پوشیدن از مال حرام:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم می فرمایند: «...الرَّجُلُ يُطِيلُ السَّفَرَ، أَشَعَثَ أُغْبَرَ، يَمُدُّ يَدَيْهِ إِلَى السَّمَاءِ، يَارَبِّ، يَارَبِّ، وَمَطْعَمُهُ حَرَامٌ، وَمَشْرَبُهُ حَرَامٌ، وَمَلْبَسُهُ حَرَامٌ، وَعُذِي بِالْحَرَامِ، فَأَنَّى يُسْتَجَابُ لِدَلِّكَ؟!»^(۱).

(رسول اکرم صلی الله علیه وسلم از مردی یاد کردند که سفر خود را طولانی می کند و با مویی پریشان و رویی گردآلود دو دستش را به سوی آسمان بلند کرده، می گوید: پروردگارا! پروردگارا! در حالی که غذایش حرام، آبش حرام، لباسش حرام و تغذیه شده است به حرام پس چگونه الله متعال دعای او را اجابت کند (الله عزوجل دعای چنین بندگان را اجابت نمی کند).

۵- عدم یقین در اجابت دعا اینکه آیا الله تعالی دعایش را خواهد پذیرفت یا نه:

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «إِذَا دَعَا أَحَدُكُمْ فَلْيَعْزِمِ الْمَسْأَلَةَ، وَلَا يَقُولَنَّ: اللَّهُمَّ إِنْ شِئْتَ فَأَعْطِنِي، فَإِنَّهُ لَا مُسْتَكْرَهَ لَهُ!»^(۲).

(هرگاه یکی از شما دعا کرد، در دعا کردن عزم و اراده کند و نباید بگوید: پروردگارا! اگر خواستی به من بده؛ زیرا کسی الله جل جلاله را به انجام دادن کاری مجبور کرده نمی تواند).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۰۱۵).

(۲) متفق علیه.

۶- ترک نمودن امر به معروف و نهی از منکر:

عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ الْيَمَانِ عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَتَأْمُرَنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ أَوْ لَيُوشِكَنَّ اللهُ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عِقَابًا مِنْهُ ثُمَّ تَدْعُونَهُ فَلَا يُسْتَجَابُ لَكُمْ». قَالَ أَبُو عِيسَى هَذَا حَدِيثٌ حَسَنٌ^(۱).

از حدیفه رضی الله عنه از پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمودند: «سوگند به ذاتی که جانم در دست اوست همانا به کارهای پسندیده امر نموده و از کارهای ناپسندیده منع می‌کنید یا نزدیک است که الله عزوجل بر شما عذابی از نزد خویش بفرستد و سپس او را بخوانید و او دعای شما را اجابت نکند».

۷- غلبه نمودن غفلت و عیش و عشرت بر نفس و پیروی از هوا و هوس:

الله متعال می‌فرماید: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ﴾ [الرعد: ۱۱].

(الله عزوجل حال و وضع هیچ گروهی را تغییر نمی‌دهد مگر اینکه آنان احوال خود را تغییر دهند)

۸- دعا در حال غفلت دل و اشتغال ذهن:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم در حدیثی می‌فرماید: «...وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَجِيبُ دُعَاءَ مَنْ قَلْبٍ غَافِلٍ لَاهٍ»^(۲).

(...و بدانید که الله عزوجل دعایی را از قلب غافل و مشغول اجابت نمی‌کند).

۹- ارتکاب بعضی گناهان:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرماید: «ثَلَاثَةٌ يَدْعُونَ اللَّهَ فَلَا يُسْتَجَابُ لَهُمْ رَجُلٌ

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۲۳۲۳) و فرمود: این حدیث حسن است.

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۷۹) با تحسین علامه البانی.

كَانَتْ تَحْتَهُ امْرَأَةٌ سَيِّئَةٌ الْخُلُقِ فَلَمْ يُطَلِّقْهَا وَرَجُلٌ كَانَ لَهُ عَلَى رَجُلٍ مَالٌ فَلَمْ يُشْهَدْ عَلَيْهِ وَرَجُلٌ
 آتَى سَفِيهًا مَالَهُ وَقَدْ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ (وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ)»^(۱).

(سه کس اند که الله عزوجل را می خوانند لکن دعای شان اجابت نمی گردد: مردی که زنی بد اخلاق دارد و او را طلاق نمی کند. و مردی که بر شخصی قرض دارد و کسی را بر وی شاهد نگرفته. و مردی که به نادانی و کم خردی مال خویش را داده است. در حالیکه الله عزوجل می فرماید: (اموال کم خردان را که در اصل اموال شما است به خود آنان تحویل ندهید).

چرا پیروزی مسلمانان به تاخیر می افتد؟

با آن که امت اسلامی، بویژه کسانی که به ناحق مورد ظلم و ستم قرار گرفته اند و از خانه و کاشانه خود اخراج شده اند به جرم این که می گویند: پروردگار ما الله عزوجل است. و شب و روز دست به دعا و نیایش اند تا پیروزی نصیب شان گردد لیکن این پیروزی به تأخیر می افتد. البته این کندی چه بسا برای حکمتی باشد که الله عزوجل آن را خواسته است.

و چه بسا پیروزی امت مسلمان بدان خاطر به تاخیر می افتد که بنیه آن با وجود رشد و نمو پیدا کردن هنوز پخته و رسیده نگردیده است، و با جود رسیدن به مرحله بلند هنوز کامل نشده است، و هنوز نیروهایشان جمع و جور نگردیده و رویهم اندوده و انباشته نشده است، و همه سلولهایشان آماده و مجهز نگردیده است تا نیروها و استعداد های ذخیره شده در آنها شناخته شود. اگر در این وقت همچون ملتی به پیروزی دسترسی پیدا کند آن را هرچه زودتر از دست می دهد، بدان سبب که قدرت حفاظت و حمایت طولانی آن را ندارد!

گاهی هم پیروزی ایشان به تعویق می افتد تا ملت مسلمان آخرین نیروئی را که در

(۱) سنن کبری از امام بیهقی حدیث شماره (۲۱۰۲۲) و صحیح الجامع حدیث شماره (۳۰۷۰).

توان دارد، و آخرین اندخته ای که دارد، بذل این کار کند، و همه چیزهای قیمتی و گرانبها را در راه الله عزوجل سهل و ساده فدا کند و ناچیز و بی ارزش انگارد. چه بسا پیروزی به کندی صورت پذیرد تا ملت مؤمن آخرین نیروهای خود را تجربه کند، و بداند و متوجه شود که این نیروها به تنهایی و بدون پشتیبانی الله توانا ضامن پیروزی نیست. پیروزی از سوی الله عزوجل فرامی رسد وقتی که ملت مسلمان آخرین چیزی را بذل کند که در توان دارد، و بعد از آن کار و بار خود را به الله متعال واگذارد و بر او توکل نماید.

گاهی پیروزی کندی می گیرد تا ملت مسلمان پیوند خود را با الله متعال بیشتر کند در آن حال و احوالی که رنج می کشد و درد می کشد و آنچه دارد می بخشد، و پشتیبان و تکیه گاهی جز الله برای خود نمی یابد و نمی بیند، و در هنگام بلا و زیان و ضرر جز به الله رو نمی کند، و از حق و عدل و خیری منحرف نمی شود و کناره گیری نمی نماید که الله در پرتو آنها پیروزی را بدو بخشیده است.

گاهی پیروزی کندی می پذیرد چون ملت مسلمان هنوز در مبارزات و بذل و فداکاریها و جان نثاریهای خود تنها الله را در نظر نداشته است و فقط برای دعوت او نبوده است. بلکه جنگیده است برای غنائمی که بدست آورده، یا جنگیده است تا مردانگی و قهرمانی خود را بنمایاند و از خویشتن دفاع نموده، یا جنگیده است تا شجاعت و دلیری خود را به دشمنان نشان دهد. الله تعالی می خواهد جهاد تنها برای او و در راه او باشد و بس. و زودده از همه احساسات و اندیشه های دیگری باشد که بدان می آمیزد. از پیغمبر اکرم صلی الله علیه و سلم پرسیده شد: یکی می جنگد تا غیرت خود را بنمایاند. دیگری می جنگد تا دلیری کند و شجاعت نشان دهد. کسی هم می جنگد تا ریا نماید و کار خود را به دیگران نشان دهد. کدامیک از اینها در راه الله است؟ فرمودند: «مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»^(۱).

(۱) متفق علیه.

(کسی که بجنگد تا سخن الله والائی و برتری گیرد، او در راه الله عزوجل می‌باشد).
همچنین گاهی پیروزی کنندی می‌گیرد، چون در دشمنی که ملت مسلمانان با آن
می‌جنگد هنوز چیزی از خیر و خوبی در لابلای آن مانده است، و الله می‌خواهد آن
اندک خیر را نیز در شر بیالاید و شر جدا شود و تک و تنها نابود گردد، و ذره ای از خیر
با شر نماند و در وسط آن هدر نرود و بیهوده نابود نشود.

گاهی پیروزی به کنندی صورت می‌پذیرد، بدان علت که باطلی که ملت مسلمان با آن
می‌رزمند هنوز انحراف آن کاملاً برای مردمان روشن و واضح نگردیده است.

اگر در این وقت مسلمانان بر آن غلبه کنند و چیره شوند کسانی که گول آن باطل را
خورده‌اند آن را کمک نمایند و یار و مددکارش شوند، چون هنوز قانع نگردیده‌اند و
روشن نشده‌اند که آن باطل دارای فساد است و باید از میان برداشته شود. در نتیجه
ریشه‌هایی در دل‌ها و درونهای افراد پاکی بدواند که حقیقت برایشان پیدا و هویدا
نگردیده است.

گاهی هم پیروزی دیر حاصل می‌گردد، بدان خاطر که محیط هنوز شایان استقبال از
حق و خیر و عدلی را ندارد که ملت مسلمان آن‌ها را ترسیم و جلوه گر می‌سازد و
مجسم می‌دارد. اگر ملت مسلمان در این وقت پیروز گردد با دشمنانگی و آشوب محیط
رویاری می‌شود، دشمنانگی و آشوبی که با آن برای ملت مسلمان آرام و قراری نخواهد
بود. لذا مبارزه بر دوام می‌ماند تا دل‌ها و درون‌های مردمان پیرامون آن آمادگی استقبال از
حق مظفر و معزز را پیدا می‌کنند و توانائی پذیره حق رفتن و قدرت ماندگاری بر آن را
خواهند داشت.

به خاطر همه این چیزهای دیگری است که تنها الله عزوجل از آن‌ها آگاه است،
پیروزی به تأخیر می‌افتد و دیر به دست می‌آید، و جان‌نثاری‌ها و فداکاری‌ها چندین برابر
می‌گردد، و دردها و رنج‌ها فزون تر و بیشتر می‌شود. و الله عزوجل از کسانی دفاع خواهد

کرد که ایمان آورده‌اند، و در نهایت پیروزی سر می‌رسد و تحقق پیدا می‌کند^(۱).

برخی از احادیث ضعیف و جعلی در مورد دعا

۱- (توسلوا بجاهی فان جاهی عند الله عظیم). این حدیث اصل و اساس ندارد.

سخن علما در مورد این حدیث:

أ- شیخ الاسلام ابن تیمیه رحمه الله:

وی در کتاب (توسل) نگاشته است: بدون شک مقام و منزلت پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم نزد الله متعال بسیار بزرگ است. اوتعالی موسی علیه السلام را در کتاب خویش چنین وصف نموده (وكان عند الله وجیها) و چنانکه معلوم است پیامبر ما محمد صلی الله علیه وسلم افضل تر از موسی علیه السلام است و بدون شک وجیه تر از موسی نزد الله سبحانه می‌باشد. و این یک مسأله است و مسأله توسل به جاه ایشان موضوعی دیگر است زیرا مخلوق می‌تواند شفاعت مخلوقی دیگر را بدون اجازه مخلوق نماید. اما هیچ کسی بدون اذن و اجازه الله متعال شفاعت کسی را کرده نمی‌تواند^(۲).

ب- علامه البانی رحمه الله:

علامه البانی در سلسله احادیث ضعیفه و موضوعه شماره (۲۲) جلد اول در مورد آن فرموده است: این حدیث اصل ندارد.

۲- (الدعاء سلاح المؤمن و عماد الدین و نور السماوات و الارض) حدیث جعلی.

سخن علما در مورد این حدیث:

أ- هیثمی در کتاب المجمع ۱۴۷/۱۰ در مورد آن فرموده: این حدیث از روایت ابو یعلی است و در سند آن محمد بن الحسن بن ابی یزید وجود دارد که متروک است.

(۱) فی ظلال القرآن برگرفته از تفسیر آیت ۳۸ سوره حج.

(۲) نکا: قاعده جلیله فی التوسل و الوسیله ص ۱۳۲-۱۵۰.

ب- علامه البانی در سلسله احادیث ضعیفه و موضوعه شماره (۱۷۹) در مورد این حدیث چنین فرموده است:

اول اینکه در سند آن بین علی بن الحسین و جد او علی بن ابی طالب رضی الله عنه انقطاع وجود دارد چنانکه ذهبی در المیزان نگاشته است.

دوم اینکه مراد از محمد بن الحسن همدانی صدوق معروف نیست، بلکه مراد، محمد بن الحسن بن ابی یزید همدانی کذاب است چنانکه حاکم رحمه الله فرموده است.

۳- (كان رسول الله صلى الله عليه وسلم اذا رفع يديه في الدعاء لم يحطهما حتى يمسح بهما وجهه) این حدیث ضعیف است.

سخن علما در مورد این حدیث:

أ- امام نووی رحمه الله در کتاب الاذکار صفحه ۳۵۵ فرموده: سند این حدیث ضعیف است.

ب- علامه البانی رحمه الله در مشکاه المصابیح ۶۹۶/۲ فرموده: در مورد مسح نمودن صورت بعد از دعا حدیث صحیحی وجود ندارد طوریکه در کتاب ارواء الغلیل شماره ۴۲۶-۴۲۷ در مورد آن تحقیق نموده‌ام.

۴- (الدعاء مخ العباده).

علامه البانی رحمه الله در مشکاه فرموده است: در سند آن ابن لهیعه وجود دارد که در حفظ احادیث کند و ضعیف بود.

۵- (حسبی من سوائی علمه بحالی) این حدیث اصل ندارد.

سخن علما در مورد این حدیث:

أ- بغوی در تفسیر سورة الانبیاء به ضعیف بودن این حدیث اشاره نموده است.

ب- ابن عراق در کتاب (تنزیه الشریعه المرفوعه عن الاخبار الشنیعه الموضوعه) سخن

شیخ الاسلام ابن تیمیه مبنی بر جعلی بودن این حدیث را نقل نموده است.

ج- علامه البانی این حدیث را در سلسله احادیث ضعیفه و موضوعه با شماره (۲۱)

درج نموده است.

دعاهایی که مسلمان از آن منع شده است

۱- خواستن مجازات اخروی در دنیا

عَنْ أَنَسٍ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- عَادَ رَجُلًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ قَدْ خَفَتَ فَصَارَ مِثْلَ الْفَرْخِ فَقَالَ لَهُ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «هَلْ كُنْتَ تَدْعُو بِشَيْءٍ أَوْ تَسْأَلُهُ إِيَّاهُ». قَالَ نَعَمْ كُنْتُ أَقُولُ اللَّهُمَّ مَا كُنْتُ مُعَاقِبِي بِهِ فِي الْآخِرَةِ فَعَجَّلْهُ لِي فِي الدُّنْيَا. فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- «سُبْحَانَ اللَّهِ لَا تُطِيقُهُ - أَوْ لَا تَسْتَطِيعُهُ - أَفَلَا قُلْتَ اللَّهُمَّ آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ». قَالَ فَدَعَا اللَّهُ لَهُ فَشَفَاهُ^(۱).

(از انس رضی الله عنه روایت است که روزی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم به زیارت بیماری رفتند که از شدت مرض و ناتوانی مانند چوچه پرنده گشته بود. آنحضرت صلی الله علیه وسلم بوی فرمودند: (آیا چیزی دعا می کردی یا از الله چیزی می خواستی؟) گفت: بله. میگفتم: بارالها! مجازات اخرویم را اکنون در دنیا برایم نصیب فرما. آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمودند: سبحان الله، طاقت آن را نداری - یا فرمودند: توان آن را نداری - چرا نگفتی: (پروردگارا! برای ما در دنیا خوبی بده و در آخرت خوبی بده و ما را از عذاب دوزخ رهایی بخش). انس رضی الله عنه فرمود: پیامبر صلی الله علیه وسلم از الله جل جلاله برایش دعای صحت خواست و الله او را شفا بخشید.

۲- آرزوی مرگ:

عَنْ قَيْسِ بْنِ أَبِي حَازِمٍ قَالَ دَخَلْنَا عَلَى خَبَابٍ وَقَدْ اِكْتَوَى سَبْعَ كَيِّاتٍ فِي بَطْنِهِ فَقَالَ لَوْ مَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- نَهَانَا أَنْ نَدْعُو بِالْمَوْتِ لَدَعَوْتُ بِهِ^(۲).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۱۱).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۶۹۹۳).

(از قیس بن ابی حازم رضی الله عنه روایت است که فرمود: در حالی بر خباب رضی الله عنه وارد شدیم که هفت جای شکم خویش را داغ نموده بود و فرمود: اگر رسول الله صلی الله علیه وسلم ما را از آرزو کردن مرگ منع نمی‌کرد، من مرگ خود را طلب می‌کردم).

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَتَمَنَّيَنَّ أَحَدُكُمْ الْمَوْتَ مِنْ ضَرِّ أَصَابِهِ فَإِنْ كَانَ لَا بُدَّ فَاعِلًا فَلْيَقُلِ اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي وَتَوَفَّنِي إِذَا كَانَتْ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي»^(۱).

و از انس رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: (هیچ کسی نباید به سبب بیماری مرگ خود را طلب کند، اگر ناچار است تنها بگوید: پروردگارا! تا وقتی زندگی برایم بهتر است مرا زنده نگهدار، و وقتی که مرگ برایم بهتر باشد مرا بمیران).

۳- لعنت کردن انسانی معین یا چارپای معین:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «لَيْسَ الْمُؤْمِنُ بِالطَّعَّانِ وَلَا اللَّعَّانِ وَلَا الْفَاحِشِ وَلَا الْبَذِيءِ»^(۲).

(مومن طعنه زننده و لعنتگر و بدگفتار و دشنامگو نیست).

همچنان پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا لَعَنَ شَيْئًا صَعِدَتْ اللَّعْنَةُ إِلَى السَّمَاءِ فَتُعَلَّقُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ دُونَهَا، ثُمَّ تَهْبِطُ إِلَى الْأَرْضِ فَتُعَلَّقُ أَبْوَابُهَا دُونَهَا، ثُمَّ تَأْخُذُ يَمِينًا وَشِمَالًا، فَإِذَا لَمْ تَجِدْ مَسَاغًا رَجَعَتْ إِلَى الَّذِي لَعَنَ، فَإِنْ كَانَ لِدَلِكْ أَهْلًا وَإِلَّا رَجَعَتْ إِلَى قَائِلِهَا».

(هرگاه بنده چیزی را لعنت کند، لعنت بسوی آسمان بالا می‌رود و دروازه‌های آسمان

(۱) متفق علیه.

(۲) سنن ترمذی حدیث شماره (۲۱۰۵) و فرمود: این حدیث حسن غریب است.

به روی آن بسته می‌شود. سپس به زمین فرود می‌آید و دروازه‌های زمین به روی آن بسته می‌شود، باز به راست و چپ می‌رود و اگر راهی نیافت به کسیکه لعنت شده باز می‌گردد و اگر وی اهل آن بود خوب، ورنه به گوینده‌اش باز می‌گردد).

۴- دشنام دادن مسلمان بدون حق:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرمایند: «سَبَابُ الْمُسْلِمِ فُسُوقٌ وَقِتَالُهُ كُفْرٌ»^(۱).
(دشنام دادن مسلمان فسق و جنگ با وی کفر است).

و در موضعی دیگر فرمودند: «لَا يَرِي رَجُلٌ رَجُلًا بِالْفُسُوقِ، وَلَا يَرْمِيهِ بِالْكَفْرِ إِلَّا ارْتَدَّتْ عَلَيْهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ صَاحِبُهُ كَذَلِكَ»^(۲).

(هیچ مردی دیگر را به فسق یا کفر متهم نمی‌کند مگر اینکه فسق و کفر بر او بازمی‌گردد، هرآنگاه که این نسبت‌ها به آن درست نباشد).

۵- دشنام دادن مردگان بدون حق و مصلحتی شرعی:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم می‌فرمایند: «لَا تَسُبُّوا الْأَمْوَاتَ فَإِنَّهُمْ قَدْ أَفْضَوْا إِلَى مَا قَدَّمُوا»^(۳).

(مردگان را دشنام ندهید زیرا آنان به آنچه پیش فرستادند رسیدند).

۶- دشنام دادن تب:

عن جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- دَخَلَ عَلَى أُمِّ السَّائِبِ أَوْ أُمَّ الْمُسَيَّبِ فَقَالَ «مَا لَكَ يَا أُمَّ السَّائِبِ أَوْ يَا أُمَّ الْمُسَيَّبِ تُزْفِرِينَ». قَالَتِ الْحُمَّى لَا بَارَكَ اللَّهُ

(۱) متفق علیه.

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۰۴۵).

(۳) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۱۳۹۳).

فِيهَا. فَقَالَ «لَا تَسُبِّي الْحُمَّى فَإِنَّهَا تُدْهِبُ حَطَايَا بَنِي آدَمَ كَمَا يُدْهِبُ الْكَبِيرُ حَبْثَ الْحَدِيدِ»^(۱).
 (از جابر بن عبد الله رضی الله عنه روایت است که رسول اکرم صلی الله علیه وسلم بر
 ام سائب یا (ام مسیب) وارد شده و فرمودند: ای ام سائب یا (ام مسیب) تو را چه شده؟
 چرا می لرزی؟ گفت: تب دارم که الله برکتش نهد. آنحضرت صلی الله علیه وسلم
 فرمودند: تب را دشنام مده که تب گناهان فرزندان آدم را از بین می برد همانطور که کوره
 آهنگر چرک و زنگ آهن را از بین می برد).

۷- دشنام دادن باد:

پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: «الرَّيْحُ مِنْ رَوْحِ اللَّهِ تَأْتِي بِالرَّحْمَةِ وَتَأْتِي
 بِالْعَذَابِ فَإِذَا رَأَيْتُمُوهَا فَلَا تَسُبُّوهَا وَسَلُّوا اللَّهَ خَيْرَهَا وَاسْتَعِيدُوا بِاللَّهِ مِنْ شَرِّهَا»^(۲).
 (باد رحمت الله تعالی بر بندگانش است که رحمت و عذاب را با خود می آورد پس
 هرگاه آن را دیدید دشنامش ندهید و از الله جل جلاله خیر آن را بطلبید و به الله جل
 جلاله از بدی آن پناه جویید).

۸- دشنام دادن خروس:

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده اند: «لَا تَسُبُّوا الدِّيكَ فَإِنَّهُ يُوقِظُ لِلصَّلَاةِ»^(۳).
 (خروس را دشنام ندهید زیرا او شما را برای نماز بیدار می کند).

۹- گفتن چنین عبارات: (بواسطه وقت فلان یا ستاره فلان بر ما باران بارید)

عَنْ زَيْدِ بْنِ خَالِدِ الْجُهَنِيِّ أَنَّهُ قَالَ قَالَ صَلَّى لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَاةَ الصُّبْحِ

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۶۷۳۵).

(۲) مسند امام احمد حدیث شماره (۷۶۱۹) و سنن امام ابو داود حدیث شماره (۵۰۹۹) با تصحیح علامه
 البانی.

(۳) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۵۱۰۳) با تصحیح علامه البانی.

بِالْحَدِيثِ عَلَى إِثْرِ سَمَاءٍ كَانَتْ مِنَ اللَّيْلَةِ فَلَمَّا انْصَرَفَ أَقْبَلَ عَلَى النَّاسِ، فَقَالَ: «هَلْ تَدْرُونَ مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ قَالَ أَصْبَحَ مِنْ عِبَادِي مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ فَأَمَّا مَنْ قَالَ مُطِرْنَا بِفَضْلِ اللَّهِ وَرَحْمَتِهِ فَذَلِكَ مُؤْمِنٌ بِي وَكَافِرٌ بِالْكَوْكِبِ، وَأَمَّا مَنْ قَالَ بِنَوْءٍ كَذَا وَكَذَا فَذَلِكَ كَافِرٌ بِي وَمُؤْمِنٌ بِالْكَوْكِبِ»^(۱).

از زید بن خالد جهنی رضی الله عنه روایت است که فرمود: رسول الله صلی الله علیه و سلم نماز صبح را در حدیبیه در عقب بارانی که از طرف شب باریده بود برای ما خواندند سپس چون نماز را تمام کردند به مردم روی آورده فرمودند: (آیا می دانید که پروردگار شما چه فرمود؟ گفتند: الله و رسولش داناتراند. فرمودند: صبح نمود از بندگانم مؤمن به من و کافر به من، و اما کسی که گفت: به فضل و رحمت الله بر ما باران نازل شد آن کس به من مؤمن بوده و به ستاره کافر است. و اما کسی که گفت بواسطه ستاره فلان بر ما باران بارید پس او به من کافر بوده و به ستاره ایمان دارد). «زیرا مؤثر در همه اشیاء الله عزوجل است و بس».

۱۰- گفتن: (آنچه الله و فلانی بخواهد)

عَنْ حُدَيْفَةَ عَنِ النَّبِيِّ -صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ- قَالَ «لَا تَقُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ وَشَاءَ فُلَانٌ وَلَكِنْ قُولُوا مَا شَاءَ اللَّهُ ثُمَّ شَاءَ فُلَانٌ»^(۲).

(از حذیفه بن یمان رضی الله عنه روایت است که پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرمودند: مگوئید آنچه الله و فلانی بخواهد، بلکه بگوئید: آنچه که الله جل جلاله بخواهد و سپس فلانی بخواهد).

زیرا او تقاضای مشارکت را می کند در حالیکه مشیت و اراده الله متعال قدیم و ازلی است و مشیت بنده حادث است. باید گفته شود: آنچه الله عزوجل بخواهد و باز فلانی

(۱) متفق علیه.

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۴۹۸۲). با تصحیح علامه البانی.

اراده نماید.

۱۱- دعا بر اولاد و اموال خود:

از پیامبر صلی الله علیه وسلم روایت است که فرمودند: «لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَوْلَادِكُمْ وَلَا تَدْعُوا عَلَى أَمْوَالِكُمْ لَأُتَوَفَّقُوا مِنَ اللَّهِ سَاعَةً يُسْأَلُ فِيهَا عَطَاءٌ فَيَسْتَجِيبُ لَكُمْ»^(۱).

(بر نفس‌های خود و بر اولاد و اموال خود دعای بد نکنید تا موافق نشود به ساعتی که الله تعالی در آن ساعت چون از عطایی سوال شود برای شما اجابت کند).

۱۲- دعا به گناه و قطع صلۀ رحم:

«لَا يَزَالُ يُسْتَجَابُ لِلْعَبْدِ مَا لَمْ يَدْعُ بِإِثْمٍ أَوْ قَطِيعَةٍ رَحِمٍ مَا لَمْ يَسْتَعْجِلْ»^(۲).

(همیشه برای بنده اجابت می‌شود تا به گناه و قطع صلۀ رحم دعا نکند بشرطیکه شتاب و عجله ننماید).

دانستنی‌ها

- ۱- پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «مَنْ لَمْ يَسْأَلِ اللَّهَ يَغْضَبْ عَلَيْهِ»^(۳). (کسیکه از الله عزوجل درخواست نکند او تعالی بر وی خشمگین می‌شود).
- ۲- پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «أَفْضَلُ الْعِبَادَةِ هُوَ الدَّعَاءُ»^(۴). (بهترین عبادت همان دعا است).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۷۰۵).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۱۱۲).

(۳) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۷۰۰) با تحسین علامه البانی.

(۴) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۸۰۵) و صحیح الجامع علامه البانی حدیث شماره (۱۱۲۲).

۳- پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «إِنَّ أَعَجَزَ النَّاسِ مَنْ عَجَزَ فِي الدُّعَاءِ، وَإِنَّ أَجَلَّ النَّاسِ مَنْ بَخِلَ بِالسَّلَامِ»^(۱).

(سست ترین مردم کسی است که در دعا کوتاهی می کند، و بخیل ترین مردم کسی است که به سلام دادن بخل می ورزد).

۴- پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «لَيْسَ شَيْءٌ أَكْرَمَ عَلَى اللَّهِ سُبْحَانَهُ مِنْ الدُّعَاءِ»^(۲).

(هیچ چیز گرامی تر از دعا بر الله متعال نیست).

۵- اگر می خواهی دعایت اجابت گردد پس بر نمازهای فرض مواظبت داشته باش، و نماز نفل بسیار بخوان. زیرا پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم از الله متعال روایت نموده‌اند که فرموده است: «مَنْ عَادَى لِي وَلِيًّا فَقَدْ آذَنْتُهُ بِالْحَرْبِ وَمَا تَقَرَّبَ إِلَيَّ عَبْدِي بِشَيْءٍ أَحَبَّ إِلَيَّ مِمَّا افْتَرَضْتُ عَلَيْهِ وَمَا يَزَالُ عَبْدِي يَتَقَرَّبُ إِلَيَّ بِالنَّوَافِلِ حَتَّى أُحِبَّهُ فَإِذَا أَحَبَبْتُهُ كُنْتُ سَمْعَهُ الَّذِي يَسْمَعُ بِهِ وَبَصَرَهُ الَّذِي يُبْصِرُ بِهِ وَيَدَهُ الَّتِي يَبْطِشُ بِهَا وَرِجْلَهُ الَّتِي يَمْشِي بِهَا وَإِنْ سَأَلَنِي لِأَعْطِيَنَّهُ وَلَئِنِ اسْتَعَاذَنِي لِأُعِيذَنَّهُ»^(۳).

(کسی که با یکی از دوستانم دشمنی کند با او اعلان جنگ می کنم. بهترین وسیله تقرب بنده ام به من ادای عباداتی است که بروی فرض کرده‌ام. بنده‌ام همیشه بوسیله نوافل به من تقرب می جوید، تا اینکه او را دوست می دارم. چون وی را دوست داشتم من شنوائی اش می شوم که بدان می شنود، و بینائی اش که بدان می بیند، و دستی که بدان چنگ می زد، و پاییکه بدان می رود (مراد اینکه تمام اعضا و جوارح وی منقاد الله ذوالجلال می شوند) و اگر از من چیزی بطلبد به وی می دهم و اگر از من پناه جوید، به وی پناه

(۱) شعب الایمان حدیث (۸۳۹۲) و صحیح الجامع حدیث (۱۰۵۵).

(۲) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۸۲۹) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۳۷۰) و صحیح الجامع علامه البانی حدیث شماره (۵۲۶۸).

(۳) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۵۰۲).

می‌دهم).

۶- اصل در اجابت دعا تقوا، دیانت و صلاح بنده است، لکن در برخی احوال قبولیت دعا خلاف آن می‌باشد و شاید استدراج بنده باشد. الله متعال می‌فرماید: ﴿أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّ مَالًا وَوَلَدًا ۗ ﴿٧٧﴾ أَظَلَعَ الْعَيْبِ أَمْ أَتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ۗ ﴿٧٨﴾ كَلَّا سَنَكْتُبُ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا ۗ ﴿٧٩﴾ وَنُرِثُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا ۗ ﴿٨٠﴾﴾ [مریم: ۷۷-۸۰]. (آیا در شگفت نیستی از آن کسی که آیات ما را انکار کرده و می‌گوید: بدون شک دارایی فراوان و فرزندان زیادی به من داده خواهد شد. آیا او از غیب آگاه شده است؟ و یا از پیشگاه پروردگار مهربان عهد و پیمانی گرفته است؟ چنین نیست که او می‌گوید. ما آنچه را که می‌گوید می‌نویسیم، و عذاب را بر او مستمر و پیایی خواهیم داشت. و از او به ارث می‌بریم آنچه را که از آن دم می‌زند و تک و تنها پیش ما خواهد آمد).

چنانکه قبلاً دعای شیطان نیز پذیرفته شد. الله متعال در حق او می‌فرماید: ﴿قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ۗ ﴿٣٦﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ۗ ﴿٣٧﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ۗ ﴿٣٨﴾﴾ [الحجر: ۳۶-۳۸].

(گفت: (شیطان) پروردگارا! اکنون که چنین است مرا تا روزی مهلت ده که در آن زنده می‌گردند. فرمود: هم اینک تو از مهلت یافتگانی. تا روزی که زمان — فرا رسیدن — آن معلوم است)

۷- عدم اجابت دعا دلیل بر فساد بنده در همه احوال نیست. زیرا الله عزوجل بعض دعاهای رسول اکرم صلی الله علیه وسلم را نیز نپذیرفت. در حدیث شریف آمده است: «سَأَلْتُ رَبِّي ثَلَاثًا فَأَعْطَانِي ثِنْتَيْنِ وَمَنْعَنِي وَاحِدَةً سَأَلْتُ رَبِّي أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِالسَّنَةِ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُهْلِكَ أُمَّتِي بِالْغَرَقِ فَأَعْطَانِيهَا وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يَجْعَلَ بَأْسَهُمْ بَيْنَهُمْ

فَمَنْعَنِيهَا»^(۱).

(سه چیز از پروردگارم طلب نمودم، دوتای آن‌ها را به من داد و یکی را نداد. از پروردگارم خواستم امتم را با خشکسالی و قحطی و تنگی معیشت هلاک نکند و آن را بمن داد. و از اوتعالی خواستم امتم را با غرق شدن هلاک نکند و آن را نیز بمن داد. و از اوتعالی خواستم دشمنی و عداوت را در میان شان قرار ندهد، لیکن این دعایم قبول نشد).

۸- پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم از دعایی که قبول نمی‌شود به الله متعال پناه جسته‌اند: «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْبُخْلِ وَالْهَرَمِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا وَزَكَّاهَا أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَخْشَعُ وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا»^(۲).

(بارالها! من از ناتوانی و تنبلی و بخل و پیری و عذاب قبر بتو پناه می‌جویم. پروردگارا! به من تقوای نفسی عطا کن و پاکش کن که تو بهترین کسی هستی که پاکش نموده‌ای. تو متصرف و مولایش می‌باشی. پروردگارا! من از علمی که نفع نمی‌رساند و دلی که - از تو - نمی‌ترسد و نفسی که سیر نمی‌شود و دعایی که قبول نمی‌شود بتو پناه می‌جویم).

۹- بهتر است بنده دعاهایی را بخواند که در قرآن مجید و سنت مطهر وارد شده و اگر به غیر آن‌دو دعا نمود پس باید خارج از دایره شرع نباشد.

۱۰- در وقت دعای عام دو دست را بلند می‌کنیم، اما در دعاهای دیگر مانند دعای خروج و دخول از منزل و یا دعای دخول و خروج بیت الخلا و غیره دست را بلند نمی‌کنیم.

۱۱- هرگاه دعای بنده قبول شد باید الله جل جلاله را شکر کند.

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۴۴۲).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۸۱).

۱۲- پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «الْمَسْأَلَةُ أَنْ تَرْفَعَ يَدَيْكَ حَدَّوْ مَنْكِبَيْكَ، أَوْ نَحْوَهُمَا، وَالِاسْتِغْفَارُ أَنْ تُشِيرَ بِأَصْبُعٍ وَاحِدَةٍ، وَالِابْتِهَالُ أَنْ تَمُدَّ يَدَيْكَ جَمِيعًا»^(۱).
(سوال و درخواست آنست که دو دست را برابر با دو شانه‌ات یا نحو آن بلند کنی، و استغفار آنست که با انگشت شهادت اشاره نمایی، و زاری و حاجت خواستن آنست که هر دو دست را بالا دراز نمایی).

۱۳- پیامبر اکرم صلی الله علیه وسلم فرموده‌اند: «لَا يَرُدُّ الْقَضَاءُ إِلَّا الدُّعَاءَ، وَلَا يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ إِلَّا الْبِرَّ»^(۲).
«هیچ چیز قضا و قدر را باز نمی‌گرداند مگر دعا. و هیچ چیز جز نیکی و بخشش و طاعت، بر عمر نمی‌افزاید».

دعاهای برگزیده از قرآن و سنت

دعاهای برگزیده از قرآن کریم

۱- ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝۱ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝۲ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝۳ مَلِكٍ ۝۴ يَوْمَ الدِّينِ ۝۵ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝۶ أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝۷ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝۸﴾ [الفاتحة].

(به نام الهی یکتا، بخشاینده‌ی مهربان. همه‌ی ستایش‌ها برای الله پروردگار جهانیان است. الهی که بخشاینده و مهربان است. مالک و دارنده و پادشاه روز جزاست. پروردگار! تنها تو را می‌پرستیم و فقط از تو یاری و کمک می‌جوییم. تو ما را به راه راست هدایت فرما. راه آنانی که به آن‌ها نعمت دادی (راه پیامبران و صدیقان و شهدا و صالحان) نه راه کسانی که بر آن‌ها خشم گرفتی (یهود) و نه راه گمراهان (نصارا). آمین:

(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۴۸۹) و باتصحیح علامه البانی.

(۲) معجم کبیر از طبرانی حدیث شماره (۶۰۰۵) و صحیح الجامع از علامه البانی حدیث شماره (۷۵۶۴).

دعای ما را بپذیر و ما را بر راه راست پایدار فرما).

۲- ﴿رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ [البقرة: ۲۰۱].
 (بارالها! ما را از نعمت‌های دنیا و آخرت (هر دو) بهره مند گردان و از عذاب و شکنجه
 آتش دوزخ نگاه دار).

۳- ﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إَصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى
 الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ
 مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾ [البقرة: ۲۸۶]. (پروردگارا! ما را بر آن چه
 فراموش یا خطا کرده‌ایم، مؤاخذه مکن. پروردگارا! تکلیف گران و طاقت فرسا چنان که
 بر پیشینیان ما نهادی، بر ما مگذار. پروردگارا! بار تکلیفی فوق طاقت ما به دوش ما منه،
 گناه ما را ببخشای و بر ما رحمت فرما. تنها سلطان ما و یار و یاور ما تویی، ما را بر گروه
 کافران یاری فرما و نصرت ده).

۴- ﴿رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ﴾
 [آل عمران: ۸].

(پروردگارا! ما را پس از آن که به حق هدایت فرمودی، کج مگردان، و به ما از لطف
 خویش رحمتی عطا فرما که همانا تویی بخشنده‌ی بی‌عوض و منت).

۵- ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾ [آل عمران:
 ۹].

(پروردگارا! محققاً تو همه‌ی خلق را جمع آوری در روزی که هیچ شک و تردیدی
 در آن نیست، در روز قیامت. و الله هرگز وعده‌ی خویش را نقض نخواهد کرد).

۶- ﴿الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا أَعْمَانَا فَاعْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ [آل
 عمران: ۱۶].

آنان که به درگاه باعظمت الهی عرضه دارند: (پروردگارا! به کرم خود گناهان ما را

ببخشای و ما را از عذاب جهنم نگاه دار).

۷- ﴿رَبَّنَا ءَامَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ﴾ [آل عمران: ۵۳].

(پروردگارا! ما به کتابی که فرستادی ایمان آورده و از رسول تو پیروی کردیم نام ما را در صحیفه‌ی اهل یقین ثبت فرما).

۸- ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ﴾

[آل عمران: ۱۴۷].

(پروردگارا! به کرم خود از گناه و ستمی که ما در باره‌ی خود کرده‌ایم درگذر و ما را ثابت قدم بدار و ما را بر گروه کافران مظفر و منصور گردان).

۹- ﴿رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَطْلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ﴾ [۱۹۱] ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ مَنْ تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ [۱۹۲] ﴿رَبَّنَا إِنَّنا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ أَنْ ءَامِنُوا بِرَبِّكُمْ فَءَامَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ﴾ [۱۹۳] ﴿رَبَّنَا وَعَآئِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ﴾ [آل عمران: ۱۹۴-۱۹۱].

(پروردگارا! این خلقت با عظمت را بیهوده نیافریده‌ای. پاک و منزهی. ما را به لطف خود از عذاب آتش دوزخ نگاهدار. پروردگارا! هر که را تو در آتش افکنی او را سخت خوار کرده‌ای و او ستمکار بوده و ستمکاران را هیچ کس یاری نخواهد کرد. پروردگارا! ما چون صدای منادی که خلق را به ایمان می‌خواند شنیدیم، اجابت کردیم و ایمان آوردیم. پروردگارا! از گناهان ما درگذر و زشتی کردار ما را بپوشان و پس از مرگ، ما را با نیکان محشور گردان. پروردگارا! ما را از آن چه به رسولان خود وعده دادی نصیب فرما و محروم مگردان که وعده‌ی تو هرگز خلاف نخواهد شد).

۱۰- ﴿وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ

الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا ءَامَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ﴾ [المائدة: ۸۳].

(الها! ما ایمان آوردیم، نام ما را در زمره‌ی گواهان صادق بنویس).

۱۱- ﴿قَالَ رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٢٣﴾﴾

[الأعراف: ۲۳].

(الها! ما برخویش ستم کردیم و اگر تو ما را نبخشایی و به ما رحمت و رأفت نفرمایی، سخت از زیانکاران خواهیم شد).

۱۲- ﴿وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ

الظَّالِمِينَ ﴿٤٧﴾ [الأعراف: ۴۷].

(پروردگارا! ما را با ستمکارانِ ظالم، همراه مگردان).

۱۳- ﴿رَبَّنَا أَفْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ الْفَاتِحِينَ ﴿٨٩﴾ [الأعراف: ۸۹].

(الها! در نزاع بین ما و قوم ما به حق داوری کن و راهگشا باش که تو بهترین راه گشاینده‌ای).

۱۴- ﴿رَبَّنَا أَفْرِغْ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَقَّنَا مُسْلِمِينَ ﴿١٣٦﴾ [الأعراف: ۱۲۶].

(الها! به ما صبر و شکیبایی عطا فرما و ما را برآیین اسلام بمیران).

۱۵- ﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٨٥﴾ وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾﴾

[یونس: ۸۵-۸۶].

(الها! ما را دستخوش فتنه‌ی اشرار و قوم ستمکار مگردان و ما مؤمنان را به رحمت و لطف خود از شر کافران نجات ده).

۱۶- ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نُخْفِي وَمَا نُعْلِنُ وَمَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي

السَّمَاءِ ﴿٣٨﴾ [إبراهيم: ۳۸].

(پروردگارا! تو به هر چه ما پنهان و آشکار کنیم، بر همه آگاهی و بر تو ای الله هیچ

چیز در آسمان و زمین پنهان نیست).

۱۷- ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٤١﴾ [إبراهيم: ۴۱].

(بارالها! روزی که حساب به پا شود، تو در آن روز سخت، بر من و والدین من و همه‌ی مؤمنان از کرمت ببخشای).

۱۸- ﴿رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا﴾ [الكهف: ۱۰].

(بارالها! تو در حق ما به لطف خاص خود رحمتی عطا فرما و بر ما وسیله‌ی رشد و هدایت کامل فراهم کن).

۱۹- ﴿رَبَّنَا آمَنَّا فَأَغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ﴾ [المؤمنون: ۱۰۹].

(الها! ما به تو ایمان آوردیم. تو از گناهان ما درگذر و در حق ما لطف و مهربانی فرما که تو مهربان‌ترین مهربانانی).

۲۰- ﴿رَبَّنَا أَصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا﴾ [الفرقان: ۶۵].

(پروردگارا! عذاب جهنم را از ما بگردان که سخت عذابی مهلک و دایمی است).

۲۱- ﴿رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا﴾ [الفرقان:

۷۴]. (پروردگارا! ما را از همسران خود فرزندان مرحمت فرما که مایه‌ی روشنی ما باشند و ما را پیشوای اهل تقوا قرار ده).

۲۲- ﴿رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ

الْجَحِيمِ﴾ [المؤمن: ۷].

(ای پروردگاری که علم و رحمت بی‌منتهایت همه‌ی عالم را فرا گرفته است تو به لطف و کرم، گناه آنان که توبه کرده و راه رضای تو را پیمودند ببخشای و آنان را از عذاب دوزخ محفوظ بدار).

۲۳- ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ

آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾ [الحشر: ۱۰].

(پروردگارا! بر ما و برادران دینی ما که در ایمان پیش از ما شتافتند، ببخشا و در دل ما هیچ کینه و حسد نسبت به مومنان قرار مده. پروردگارا! تویی که در حق بندگان بسیار

رووف و مهربانی).

۲۴- ﴿رَبَّنَا عَلَيْنِكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْبَنَّا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ﴿۱﴾ رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَاعْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۲﴾﴾ [المتحنة: ۴-۵].

(الها! ما بر تو توکل کردیم و از همه کس رو به درگاه تو آوردیم و بازگشت همه ی خلق به سوی توست. پروردگارا! ما را به فتنه و امتحان کافران دچار مگردان، پروردگارا! ما را بیمارز؛ چه، تنها تویی که بر هرکار بسیار مقتدری و کار به جایی).

۲۵- ﴿رَبَّنَا آتِنَا نُورًا وَاعْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿۸﴾﴾ [التحریم: ۸].
(پروردگارا! تو نور ما را به حد کمال برسان و ما را به لطف و کرم خود ببخشا که تنها تو بر هر چیز توانایی).

۲۶- ﴿قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿۳۸﴾﴾ [آل عمران: ۳۸].
(گفت: -پروردگارا!- به لطف خویش فرزندانی پاک سرشت به من عطا فرما که همانا تویی مستجاب کننده ی دعا).

۲۷- ﴿قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿۴۷﴾﴾ [هود: ۴۷].

(الها! من به تو پناه می برم از چیزی که نمی دانم و آن را از تو تقاضا کنم، و اکنون اگر گناه مرا نبخشایی و مرا رحم نفرمایی، از زیانکاران خواهم شد).

۲۸- ﴿رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿۳۵﴾﴾ [ابراهیم: ۳۵].
(پروردگارا! این شهر (مکه) را مکان امن و امان قرار ده و من و فرزندانم را از پرستش بت ها دور دار).

۲۹- ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿۴۰﴾﴾ [ابراهیم: ۴۰].

(الها من و ذریه ی مرا نمازگزار گردان. بارالها! دعای ما را اجابت فرما).

۳۰- ﴿قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿۱۰﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿۱۱﴾ وَأَحْلِلْ عُقْدَةَ مِنِّ لِسَانِي ﴿۱۲﴾﴾

يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ [طه: ۲۵-۲۸].

(پروردگارا! سینه ام را وسعت ده - که از جفا و آزار مردم، تنگدل نشوم- و کار مرا آسان گردان و عقده‌ی زبانم را بگشا تا مردم سخنم را بفهمند- و بدانند چه می‌گویم-).

۳۱- ﴿رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٨٩﴾ [الأنبياء: ۸۹].

(الها! مرا تک و تنها وامگذار که تو بهترین وارث عالمیان هستی).

۳۲- ﴿قَالَ رَبِّ أَحْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ ﴿١١٢﴾

[الأنبياء: ۱۱۲].

(الها! تو میان ما به حق حکم کن. و پروردگار ما همان الهی مهربانست - که برای باطل کردن آن چه شما برخلاف حق می‌گویید- از او یاری می‌طلبم که در هر کاری تنها از او یاری باید خواست).

۳۳- ﴿رَبِّ أَنْزِلْنِي مُنْزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ ﴿٢٩﴾ [المؤمنون: ۲۹].

(پروردگارا! مرا به منزل مبارک فرود آور که تو بهترین کسی هستی که بارها به منزل خیر و سعادت توانی فرود آورد).

۳۴- ﴿رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٩٤﴾ [المؤمنون: ۹۴].

(بارالها! مرا میان قوم ستمکار وامگذار).

۳۵- ﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ ﴿٨٣﴾ وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ

﴿٨٤﴾ [الشعراء: ۸۳-۸۴]. (بارالها! مرا فرمانروایی ده و به بندگان صالح خود ملحق ساز و نامم را بر زبان اقوام، آینه‌ای نیکو و سخنم را دلپذیر گردان).

۳۶- ﴿وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ ﴿٨٧﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ آتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ

سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾ [الشعراء: ۸۷-۸۹].

(پروردگارا! روزی که خلق را از قبرها برانگیزی، در آن روز مرا رسوا و هلاک مگردان و آن روزی که مال و فرزندان، هیچ به حال انسان، سود نبخشند. و تنها آن کس سود برَد

که با دلی با اخلاص و پاک از شک و گمان به درگاه الله آید).

۳۷- ﴿رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾﴾ [النمل: ۱۹].

(پروردگارا! مرا توفیق شکر نعمت خود که به من و پدر من عطا فرمودی عنایت فرما و مرا به عمل صالح خالصی که تو بپسندی، موفق بدار و مرا به لطف و رحمت، در صف بندگان خاص شایستهات داخل گردان).

۳۸- ﴿رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي﴾ [القصص: ۱۶].

(الها! من برخویش ستم کرده‌ام. الهی! تو از من درگذر).

۳۹- ﴿رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾﴾ [القصص: ۲۴]. (بارالها! من به خیری

که تو نازل فرمایی، محتاجم).

۴۰- ﴿رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢١﴾﴾ [القصص: ۲۱].

(بارالها! مرا از شر این قوم ستمکار نجات ده).

۴۱- ﴿رَبِّ أَنْصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ ﴿٣٠﴾﴾ [العنکبوت: ۳۰].

(پروردگارا! مرا بر نابودی این قوم فاسد یاری کن).

۴۲- ﴿رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ﴿١٠٠﴾﴾ [الصفات: ۱۰۰].

(بارالها! مرا فرزند صالحی که از بندگان شایسته‌ی تو باشد، عطا فرما).

۴۳- ﴿رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا

تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿١٥﴾﴾ [الأحقاف: ۱۵]. (الها! به

من توفیق عطا فرما تا شکر نعمتی را بجای آورم که به من و پدر و مادر من عطا فرمودی، و به کارشایسته‌ی ای که رضا و خشنودی تو در آن است، موفق دار و فرزندان مرا صالح

گردان. بارالها! من به درگاه تو به دعا باز آمدم و از مسلمانان شدم).

۴۴- ﴿رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ

الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا ﴿٢٨﴾ [النوح: ۲۸].

(بارالها! مرا و پدر و مادرم را و هر که با ایمان به خانه من داخل شود و همه‌ی مردان و زنان با ایمان جهان را ببخشای و بیمارز و ستمکاران را جز برهلاک و عذابشان میفرزای).

۴۵- ﴿قُلِ اللَّهُمَّ مَلِكُ الْمَلِكِ تُؤْتِي الْمَلِكَ مَنْ تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمَلِكَ مِمَّنْ تَشَاءُ وَتَعْرِزُ مَنْ تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَنْ تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٣١﴾ تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَتُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ ﴿٢٧﴾ [آل عمران: ۲۶-۲۷].

(بگو! الها! ای پادشاه ملک و هستی، تو هر که را خواهی عزت ملک و سلطنت بخشی و از هر که خواهی بگیری و به هر که خواهی عزت و اقتدار بخشی و هر که را خواهی خوارگردانی. هر خیر و نیکی به دست توست و تنها تو بر هر چیز توانایی. شب را در روز نهمان سازی و روز را در شب ناپدید گردانی و مرده را زنده سازی و زنده را بمیرانی و هر که را خواهی بی حساب روزی می دهی).

۴۶- ﴿قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٧٣﴾ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ﴿٧٤﴾ [آل عمران: ۷۳-۷۴].

(بگو ای پیامبر! فضل و رحمت به دست الله است؛ به هر که خواهد عطا کند و الله را رحمت بی منتهاست و به همه‌ی امور عالم داناست، هر که را مشیت او تعلق گیرد، مخصوص به فضل و رحمت خود گرداند که الله را فضل و رحمت بی منتهاست).

۴۷- ﴿وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٤﴾ [طه: ۱۱۴].

(و ای پروردگار من! به علم من بیفزای).

۴۸- ﴿وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿٩٧﴾ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿٩٨﴾

[المؤمنون: ۹۷-۹۸].

(بارالها! من از وسوسه و فریب شیاطین (انس و جن) به سوی تو پناه می آورم. بارالها!

از آن که شیطان (انس و جن) به مجلسم حاضر شود، باز هم به تو پناه می‌برم.

۴۹- ﴿وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ﴾ [المؤمنون: ۱۱۸].

(بارها! بیامرز و ببخشای که تو بهترین بخشاینده‌گان عالم و جودی).

۵۰- ﴿قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلِيمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ

فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ [الزمر: ۴۶].

(پروردگارا! ای خالق آسمان‌ها و زمین، ای دانای عالم پیدا و پنهان تو خود میان بندگان

در آن چه خلاف و نزاع برانگیزند، حکم فرما).

۵۱- ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ ۱ لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ ۲ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۳

وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ ۴ وَلَا أَنْتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ ۵ لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ ۶﴾

[الکافرون].

(بگو که ای کافران مشرک! من آن را که شما میپرستید هرگز نمی‌پرستم و شما هم آن

الله یکتایی که من پرستش می‌کنم، پرستش نمیکنید. نه من الهان باطل شما را عبادت

می‌کنم و نه شما یکتا الهی معبود مرا عبادت خواهید کرد. پس اینک دین شما برای شما

باشد و دین من برای من).

۵۲- ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ ۱ اللَّهُ الصَّمَدُ ۲ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۳ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا

أَحَدٌ ۴﴾ [الإخلاص].

(بگو او الله یکتاست. آن الله که از همه بی‌نیاز است و همه‌ی عالم به او نیازمندند. نه

کسی فرزند اوست و نه او فرزند کسی است و نه هیچ کس مثل و همتای اوست).

۵۳- ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۱ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۲ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ ۳ وَمِنْ

شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ ۴ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ ۵﴾ [الفلق]. (بگو من پناه میجویم به

الهی فروزنده‌ی صبح روشن، از شر مخلوقات و از شر شب تاریک که درآید و از

شر زنان افسونگر چون به جادو در گره‌ها بدمند و از شر حسود بدخواه چون آتش رشک

و حسد برافروزد).

۵۴- ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۝۱ مَلِكِ النَّاسِ ۝۲ إِلَهِ النَّاسِ ۝۳ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۝۴ الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ ۝۵ مِنَ الْغِيَّةِ وَالنَّاسِ ۝۶﴾ [الناس].
(بگو من پناه میجویم به پروردگار آدمیان، پادشاه آدمیان، اله یکتا معبود آدمیان. از شر وسوسه‌ی شیطان. آن شیطان که وسوسه و اندیشه‌ی بد افکند در دل مردمان. چه آن شیطان از جنس جن باشد یا از نوع انسان).

۵۵- ﴿فَاللَّهُ خَيْرٌ حَفِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّحِيمِينَ ۝۱۶﴾ [یوسف: ۶۴].

(الله بهترین نگهدار و مهربان‌ترین مهربانان است).

۵۶- ﴿رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝۱۳۷﴾ [البقرة: ۱۲۷].

(پروردگارا! از ما قبول فرما، بی‌گمان تو شنوا و دانایی).

۵۷- ﴿دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَحِيَّتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَعَاخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝۱۰﴾ [یونس: ۱۰].

(در بهشت دعای مومنان: پروردگارا! تو - از هر نقص و آرایش - پاک و منزهی و سلام آن‌ها در آن درودتان باد. و آخرین دعا و سخنشان شکر و ستایش پروردگار عالمیان است).

دعاهای انتخاب شده از سنت مطهر (دعای رفع مشکلات)

۱- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ»^(۱).

(معبودی به حق نیست مگر الله بزرگ و بردبار. معبودی به حق نیست مگر پروردگار عرش بزرگ. معبودی به حق نیست مگر پروردگار آسمان‌ها و زمین و عرش گرامی).

(۱) متفق علیه.

۲- «لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ، أَعَزَّ جُنْدَهُ، وَنَصَرَ عَبْدَهُ، وَغَلَبَ الْأَحْزَابَ وَحْدَهُ، فَلَا شَيْءَ بَعْدَهُ»^(۱).

(معبودی جز الله یکتا نیست؛ سربازان خود را عزت داد و آنان را نصرت داد و به تنهایی احزاب را مغلوب نمود؛ پس هیچ چیز پس از او نیست) یعنی همه‌ی چیزها و همه کسانی که بر روی زمین هستند فنا می‌گردند و تنها ذات با عظمت و ارجمند الله تبارک و تعالی می‌ماند و بس.

۳- «اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، مِلْءُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَمِثْلُ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الْغَنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ وَكُنَّا لَكَ عَبْدًا»^(۲).

(بار الها! پروردگار ما! ستایش از آن توست، به اندازه‌ی پُری آسمان‌ها و پُری زمین و آن چه میان آن دو است و پُری آن چه می‌خواهی از هر چیز پس از آن. تو سزاوار مدح و بزرگی هستی، تو سزاوارترینی نسبت به آن چه بنده‌ات گفت و همه‌ی ما بنده‌ی تویم).

۴- «اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قِيَمُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالتَّارُ حَقٌّ، وَالتَّبَيُّونَ حَقٌّ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ أَمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أُنَبِّتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاعْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ».

(الها! ستایش از آن توست. تو نور آسمان‌ها و زمین هستی و ستایش از آن توست. تو تدبیرکننده‌ی آسمان‌ها و زمین هستی و ستایش از آن توست. تو پروردگار آسمان‌ها و زمین و هر چه در آن است، و تو حقی و وعده‌ی تو راست است و کلام تو و دیدار تو و بهشت و دوزخ حقیقت است و پیامبران برحقند و قیامت حقیقت است. الها! خود را

(۱) متفق علیه.

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۱۰۰).

به تو تسلیم کردم و بر تو توکل کردم و به تو ایمان آوردم و به سوی تو بازگشتم و برای تو با دشمن پیکار کردم و به دستور تو حکم کردم. پس گناهان گذشته و آینده و نهان و آشکار مرا بیامرز. تو معبود منی، نیست معبودی به حق مگر تو).

۵- «اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمَعَاذِكَ مِنْ عِقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَيَّ نَفْسِكَ»^(۱).

(بار الها! به رضای تو از خشمت و به عافیت تو از عذابت، به تو از تو پناه می‌برم نمیتوانم بشمارم مدح تو را آن چنان که خودت خود را مدح گفته ای).

۶- «اللَّهُمَّ لَا مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلَا مُعْطِي لِمَا مَنَعْتَ، وَلَا يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ»^(۲).
(الها! بازدارنده ای از آن چه تو عطا فرمایی، نیست و نه دهنده ای از آن چه خواهی منع نمایی. و سود ندهد توانگری توانگری اش را نزد تو).

۷- «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ. وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ»^(۳).

(الها! بر محمد و آل محمد درود بفرست؛ چنان که بر ابراهیم و آل ابراهیم درود فرستادی (در دو جهان). همانا تو ستایش شده و بزرگواری. پروردگارا! بر محمد و آل محمد برکت فرست؛ چنان که بر ابراهیم و آل ابراهیم برکت نازل فرمودی به درستی که تو ستایش شده و بزرگواری).

۸- «اللَّهُمَّ مُصَرِّفَ الْقُلُوبِ، صَرِّفْ قَلْبِي عَلَى طَاعَتِكَ»^(۴).
(ای اختیار کننده دلها! دلها! دلم را به سوی طاعتت هدایت کن).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۱۱۸) و اصحاب سنن.

(۲) متفق علیه.

(۳) متفق علیه.

(۴) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۶۹۲۱).

۹- «اللَّهُمَّ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً، وَفِي الآخِرَةِ حَسَنَةً، وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ»^(۱).

(الها! ما را از نعمت های دنیا و آخرت (هر دو) بهره مند گردان و از آتش دوزخ نگاهدار).

۱۰- «اللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْمًا كَثِيرًا، وَلَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ، فَاعْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي، إِنَّكَ أَنْتَ الْعَفُورُ الرَّحِيمُ»^(۲).

(الها! همانا من به خود ظلم کردم، ظلمی بسیار زیاد و جز تو کسی گناهان را نمی آمرزد، پس مرا ببامرز، آمرزش از فضل و کرم خودت و به من رحم فرما. همانا تو بسیار آمرزنده و مهربانی).

۱۱- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ جَهْدِ البَلَاءِ، وَدَرَكِ الشَّقَاءِ، وَسُوءِ الْقَضَاءِ، وَشَمَاتَةِ الأَعْدَاءِ»^(۳).

(الها! من از شدت رنج بلا و بدبختی قضا و سرنوشت بد و از خوشحالی دشمن، به تو پناه می برم).

۱۲- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِعِزَّتِكَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَالْحَيُّ وَالْإِنْسُ يَمُوتُونَ»^(۴).

(الها! به عزت تو که معبودی به حق جز تو نیست آنکه هرگز نمی میرد، به تو پناه می برم. و جن و انس میمیرند).

۱۳- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ النَّارِ وَعَذَابِ النَّارِ، وَفِتْنَةِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ الْقَبْرِ، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْغِي، وَشَرِّ فِتْنَةِ الْفَقْرِ»^(۵).

(۱) متفق عليه.

(۲) متفق عليه.

(۳) متفق عليه و لفظ از صحیح امام بخاری است.

(۴) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۷۳۸۳).

(۵) متفق عليه.

(الها! از فتنه‌ی آتش و عذاب دوزخ و فتنه و عذاب قبر و از شر فتنه‌ی ثروتمندی و از شر فتنه‌ی فقر، به تو پناه می‌برم).

۱۴- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ وَالْهَرَمِ، وَالْمَأْثَمِ وَالْمَغْرَمِ»^(۱).

(الها! از تنبلی و پیری و گناه و بدهکاری (دین)، به تو پناه می‌برم).

۱۵- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَجْزِ وَالْكَسَلِ وَالْجُبْنِ وَالْهَرَمِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الْمَحْيَا وَالْمَمَاتِ»^(۲).

(الها! هرآینه من از ناتوانی و تنبلی و ترس و پیری، به تو پناه می‌برم و از عذاب قبر به تو پناه می‌برم و از فتنه‌ی زندگی و برزخ، به تو پناه می‌برم).

۱۶- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ فِتْنَةِ الْمَسِيحِ الدَّجَالِ»^(۳).

(الها! از شر فتنه‌ی مسیح دجال (دروغگویی که خود را مسیح می‌پندارد و انتظار دارد مردم از او پیروی کنند) به تو پناه می‌برم).

۱۷- «اللَّهُمَّ اغْسِلْ قَلْبِي بِمَاءِ الثَّلْجِ وَالْبَرْدِ، وَنَقِّ قَلْبِي مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَبَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ»^(۴).

(الها! دلم را با آب یخ و آب ژاله (تگرگ) بشوی و از خطاها پاک گردان؛ چنان که لباس سفید را از چرک و آلودگی پاک کردی. و بین من و خطاهایم فاصله انداز چنان که بین مشرق و مغرب فاصله انداختی).

۱۸- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي هَزْلِي وَجِدِّي، وَخَطِيئِي وَعَمْدِي، وَكُلُّ ذَلِكَ عِنْدِي»^(۵).

(الها! شوخی من و جدی من و خطای من و عمد من و همه‌ی این‌ها که نزد من است)

(۱) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۹۸۴).

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۶۷).

(۳) متفق علیه.

(۴) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۹۸۴).

(۵) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۹۹).

را بیمارز).

۱۹- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ وَمَا أَخَّرْتُ، وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ، أَنْتَ الْمُقَدِّمُ وَأَنْتَ الْمُؤَخِّرُ، وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»^(۱).

(الها! گناهان گذشته و آینده و نهان و آشکار مرا ببخشای. تو پیشی دهنده و عقب اندازنده‌ای و تو بر همه چیز توانایی).

۲۰- «اللَّهُمَّ اجْعَلْ فِي قَلْبِي نُورًا، وَفِي بَصَرِي نُورًا، وَفِي سَمْعِي نُورًا، وَعَنْ يَمِينِي نُورًا وَعَنْ يَسَارِي نُورًا، وَفَوْقِي نُورًا وَتَحْتِي نُورًا، وَأَمَامِي نُورًا وَخَلْفِي نُورًا، وَاجْعَلْ لِي نُورًا»^(۲).

(الها! در قلبم نوری قرار ده و در چشمم نوری و در گوشم نوری. و از سمت راستم نوری و از سمت چپم نوری قرار ده. و از بالایم و از پایینم و از جلوم و از پشت سرم نوری و برایم نوری قرار ده).

۲۱- «اللَّهُمَّ أَصْلِحْ لِي دِينِي الَّذِي هُوَ عِصْمَةٌ أَمْرِي، وَأَصْلِحْ لِي دُنْيَايَ الَّتِي فِيهَا مَعَاشِي، وَأَصْلِحْ لِي آخِرَتِي الَّتِي فِيهَا مَعَادِي، وَاجْعَلْ الْحَيَاةَ زِيَادَةً لِي فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَاجْعَلِ الْمَوْتَ رَاحَةً لِي مِنْ كُلِّ شَرٍّ»^(۳).

(الها! دین مرا اصلاح کن که حفظ کار من، در آن است و دنیایم را اصلاح کن که روزی من در آن است و آخرت مرا اصلاح کن که معاد و بازگشت من به آن است و زندگی را در خیر بسیار و مرگ را از هر شر برایم راحت بگردان).

۲۲- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ، دِقَّةً وَجِلَّةً، وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ»^(۴).

(الها! مرا بیمارز. همه ی گناهانم را، کم آن و زیاد آن، اول آن و آخر آن آشکار آن و نهان آن را).

(۱) متفق علیه.

(۲) متفق علیه.

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۷۸).

(۴) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۱۱۲).

۲۳- «اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي، وَاهْدِنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي»^(۱).

(پروردگارا! از گناهان و تقصیراتم درگذر و به من رحم کن و مرا هدایت فرما و عافیت ده و روزی ام ده).

۲۴- «اللَّهُمَّ اهْدِنِي وَسَدِّدْنِي»^(۲).

(الها! مرا هدایت فرما و بر راه راست پایداری ده).

۲۵- «اللَّهُمَّ آتِ نَفْسِي تَقْوَاهَا، وَزَكَّاهَا، أَنْتَ خَيْرُ مَنْ زَكَّاهَا، أَنْتَ وَلِيُّهَا وَمَوْلَاهَا»^(۳).

(الها! به نفسم تقوا عطا فرما و آن را پاک گردان؛ که تو بهترین پاک کنندگانی. تو مالک نفس من و صاحب آن هستی).

۲۶- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْهُدَى وَالتُّقَى، وَالْعَفَافَ وَالْغِنَى»^(۴).

(الها! از تو هدایت و تقوا و پاکی و بی‌نیازی خواهانم).

۲۷- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ زَوَالِ نِعْمَتِكَ، وَتَحَوُّلِ عَافِيَتِكَ، وَفُجَاءَةِ نِقْمَتِكَ، وَجَمِيعِ

سَخِطِكَ»^(۵).

(الها! من از زوال و نیست شدن نعمتت بر خودم و از برگشتن تندرستی ام (به سوی بیماری و ناخوشی) و از عقوبت ناگهانیات و از خشم و غضبت به تو پناه می‌برم).

۲۸- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا عَمِلْتُ وَمِنْ شَرِّ مَا لَمْ أَعْمَلْ»^(۶).

(الها! از شر آنچه انجام داده ام و از شر آن چه انجام نداده‌ام، به تو پناه می‌برم).

۲۹- «اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَرَبَّ الْأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۲۳).

(۲) سنن امام نسایی حدیث شماره (۹۷۳۹).

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۸۱).

(۴) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۷۹).

(۵) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۱۲۰).

(۶) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۷۰).

الْحُبِّ وَالنَّوَى، وَمُنَزَّلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَالْفُرْقَانَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الْأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْآخِرُ فَلَيْسَ بَعْدَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْسَ فَوْقَكَ شَيْءٌ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ، اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ»^(۱).

(الها! ای پروردگار هفت آسمان و پروردگار عرش بزرگ. ای پروردگار ما و پروردگار همه چیز، شکافنده‌ی دانه‌ها و هسته‌ها، نازل کننده‌ی تورات و انجیل و قرآن، از شر هر چیزی که تو گیرنده و مهارکننده‌ی آن هستی به تو پناه می‌برم. الها! تو نخستینی که پیش از تو چیزی نیست و تو آخرین‌ی که پس از تو چیزی نیست و تو آشکاری که آشکارتر از تو چیزی نیست و تو پنهانی که پنهان‌تر از تو چیزی نیست، وام و بدهکاری ما را ادا کن و از تنگدستی، توانگرمان فرما).

۳۰- «اللَّهُمَّ رَبَّ جِبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتَلَفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ، إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ»^(۲).

(الها! ای پروردگار جبرئیل و میکائیل و اسرافیل، ای آفریننده‌ی آسمان‌ها و زمین، آگاه به نهان و آشکار، تو میان بندگان در چیزی که آن‌ها در آن اختلاف کنند، حکم میکنی. مرا در آن چه اختلاف کرده شده، به سوی حق هدایت فرما. به راستی که تو هر که را خواهی، به راه راست هدایت می‌کنی).

۳۱- «اللَّهُمَّ أَنْتَ الْمَلِكُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَنْتَ رَبِّي وَأَنَا عَبْدُكَ، ظَلَمْتُ نَفْسِي وَاعْتَرَفْتُ بِذَنْبِي فَاعْفُرْ لِي ذُنُوبِي جَمِيعًا، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ»^(۳).

(الها! تو پادشاهی. غیر از تو پروردگاری نیست. تو معبود منی و من بنده‌ی تو هستم. به

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۶۴).

(۲) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۸۴۷).

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۸۴۸).

خود ستم کرده‌ام و به گناهم اعتراف دارم. همه‌ی گناهان مرا ببخشای؛ زیرا غیر از تو هیچ کس گناهان را نمی‌بخشاید.

۳۲- «اللَّهُمَّ اهْدِنِي لَأَحْسَنِ الْأَخْلَاقِ لَا يَهْدِي لِأَحْسَنِهَا إِلَّا أَنْتَ، وَاصْرِفْ عَنِّي سَيِّئَهَا لَا يَصْرِفُ عَنِّي سَيِّئَهَا إِلَّا أَنْتَ»^(۱).

(الها! مرا به بهترین رفتار و اخلاق هدایت فرما که هیچ کس جز تو، به اخلاق خوب هدایت نمی‌کند و اخلاق بد را از من بران؛ چون هیچ کس جز تو از اخلاق بد نمیراند).

۳۳- «اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَىٰ عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ [لَكَ] بِذُنُوبِي فَاعْفُرْ لِي، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ»^(۲).

(الها! تو پروردگار منی. معبودی به حق جز تو نیست، مرا آفریدی، و من بنده‌ی تو هستم و تا جایی که بتوانم به پیمان و وعده‌ی تو پایدارم. از شر آن چه انجام داده‌ام، به تو پناه می‌برم. از نعمت تو بر خود آگاهم و به گناهم اعتراف دارم. مرا هرآینه بیامرز؛ زیرا جز تو کسی آمرزنده نیست).

۳۴- «اللَّهُمَّ أَحْيِنِي مَا كَانَتْ الْحَيَاةُ خَيْرًا لِي، وَتَوَفَّيْنِي إِذَا كَانَتْ الْوَفَاةُ خَيْرًا لِي»^(۳).

(الها! اگر زنده ماندنم بهتر است، مرا زنده بدار و اگر مردنم بهتر است، مرا بمیران).

۳۵- «اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ، وَمِنْ قَلْبٍ لَا يَحْشَعُ، وَمِنْ نَفْسٍ لَا تَشْبَعُ، وَمِنْ دَعْوَةٍ لَا يُسْتَجَابُ لَهَا»^(۴).

(الها! از علم و دانشی که سود و فایده‌ای نمیرساند و از دلی که فروتن نمی‌شود و از نفسی که سیر نمی‌شود و از دعایی که مستجاب نمی‌شود به تو پناه می‌برم).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۱۸۴۸).

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۲۳).

(۳) متفق علیه.

(۴) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۷۰۸۱).

دعاهای متفرقه

دعای بیرون شدن از منزل:

«بِسْمِ اللَّهِ تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ»^(۱).

(بنام الله بیرون می‌روم و بر الله توکل می‌کنم، و هیچ جای بازگشتی و قوتی جز الله نیست).

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَضِلَّ أَوْ أُضَلَّ أَوْ أَزِلَّ أَوْ أُزَلَ، أَوْ أُظْلِمَ أَوْ أُظْلَمَ، أَوْ أَجْهَلَ أَوْ يُجْهَلَ عَلَيَّ»^(۲).

(ای بار الها! من بتو پناه می‌برم از اینکه کسی را گمراه بسازم، و یا کسی من را گمراه بسازد، و یا کسی را بلغزانم، و یا کسی من را بلغزاند، و یا بکسی ظلم نمایم، و یا کسی بمن ظلم نماید، و یا بکسی جهالت نمایم، و یا کسی بمن جهالت نماید).

«بِسْمِ اللَّهِ وَالجَنَّةِ، وَبِسْمِ اللَّهِ خَرَجْنَا، وَعَلَى رَبِّنَا تَوَكَّلْنَا»^(۳).

(بنام الله (بمنزل) داخل شدیم و بنام الله (از منزل) خارج شدیم، و بر پروردگار ما توکل کردیم).

دعای مسافر:

شخص وقتی می‌خواهد سفر نماید با دوستان و اقارب خود چنین وداع می‌کند:

«أَسْتَوِدُّعُ اللَّهَ دِينَكَ، وَأَمَانَتَكَ، وَخَوَاتِيمَ عَمَلِكَ»^(۱).

(۱) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۵۰۹۷).

(۲) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۵۰۹۶) و سنن امام نسایی حدیث شماره (۵۴۸۶) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۸۸۴).

(۳) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۵۰۹۸).

(من دین تو را، و امانت تو را، و خاتمه عمل تو را، به الله می سپارم).

«أَسْتَوِدُّكُمْ اللَّهُ الَّذِي لَا تَضِيعُ وَدَائِعُهُ»^(۲).

(ترا به الله می سپارم، آن ذاتی که چون باو چیزی سپرده شود ضایع نمی گردد).

دعای سوار شدن بوسایل سفر:

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ ﴿سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ ﴿۱۳﴾ وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ ﴿۱۴﴾﴾ اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ فِي سَفَرِنَا هَذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوَىٰ، وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضَىٰ، اللَّهُمَّ هَوِّنْ عَلَيْنَا سَفَرَنَا هَذَا وَاطْوِ عَنَّا بُعْدَهُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ الصَّاحِبُ فِي السَّفَرِ، وَالْخَلِيفَةُ فِي الْأَهْلِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ وَعَثَاءِ السَّفَرِ، وَكَآبَةِ الْمُنْظَرِ، وَسُوءِ الْمُنْقَلَبِ فِي الْمَالِ وَالْأَهْلِ»^(۳).

الله بزرگ است، الله بزرگ است، الله بزرگ است، پاک است آنکه برای (استفاده) ما این (مركوب) را رام ساخت، و ما خود به (تسخیر) آن دسترسی نداشتیم، حقا که ما به پروردگار خود بازگشتنی هستیم) ای بار الها! ما از تو درین سفر نیکوکاری و پرهیزگاری را مسئلت می نمایم، و نیز عملی را که پسندیده بارگاه تو است، ای بار الها! بر ما این سفر ما را سهل و آسان بساز، و فاصله دور آن را بر ما نزدیک بگردان، ای بار الها! تویی صاحب (من) در سفر و نائب (من) در خانواده (من) ای بار الها! بتو پناه می برم از مشقت های سفر و منظر بد، و از دگرگونی و بدحالی در مال و فرزند).

دعای بازگشت از سفر:

علاوه بر دعای سفر مذکور این دعا را در پی آن بخواند:

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۲۶۰۲) و مسند امام احمد حدیث شماره (۴۵۲۴).

(۲) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۲۸۲۵).

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۳۳۳۹).

«أَيُّوْنَ، تَائِبُونَ، عَابِدُونَ، لِرَبِّنَا حَامِدُونَ»^(۱).

(رجوع کنندگان (از سفر) توبه گاران و عبادت کنندگان برای پروردگار خود ثنا و

ستایش مینماییم).

دعای طلب باران:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١﴾ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ﴿٢﴾ مَلِكُ يَوْمِ الدِّينِ ﴿٣﴾، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ، اللَّهُمَّ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ: أَنْتَ الْغَنِيُّ وَحَسْبُ الْفُقَرَاءِ. أَنْزِلْ عَلَيْنَا الْغَيْثَ، وَاجْعَلْ مَا أَنْزَلْتَ عَلَيْنَا قُوَّةً وَبَلَاغًا إِلَى حِينٍ»^(۲).

(ستایش الله راست که پروردگار جهانیان است، الله بی اندازه مهربان، و نهایت بارحم، پادشاه روز جزا است، نیست معبودی بجز الله آنچه را اراده نماید انجام می دهد، ای بار الها! تو الهی و بجز تو معبودی نیست، تو بی نیازی، و ما محتاج ایم، بر ما باران (رحمت خویش) را نازل فرما، و آنچه را که بر ما نازل نمودی (سبب) قوت و بسنده بگردان تا میعاد معینی).

دعای داخل شدن به مسجد:

«أَعُوذُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ وَبِوَجْهِهِ الْكَرِيمِ وَسُلْطَانِهِ الْقَدِيمِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ»^(۳).

(پناه می برم به الله بزرگ، و بذات کریم او، و قدرت و غلبه قدیم او از شر شیطان رانده شده).

«بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِكَ»^(۴).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۳۳۳۹).

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۱۷۵) و مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۲۲۵).

(۳) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۴۶۶).

(۴) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۱۴) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۷۷۱).

(بنام الله و درود و سلام بر رسول الله صلى الله عليه وسلم، بار الها! گناهان مرا بیامرزد و دروازه‌های رحمت خویش را برایم بگشاید).

دعای بیرون شدن از مسجد:

«بِسْمِ اللَّهِ وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذُنُوبِي وَافْتَحْ لِي أَبْوَابَ فَضْلِكَ»^(۱).

بنام الله و درود و سلام بر رسول الله صلى الله عليه وسلم، بار الها! گناهان مرا بیامرزد و دروازه‌های فضل خویش را برایم بگشاید).

دعای وقت داخل شدن به بازار:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ حَيٌّ لَا يَمُوتُ، بِيَدِهِ الْخَيْرُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ»^(۲).

(نیست معبودی بجز الله و او یگانه و یکتا است، برای او هیچ شریکی نیست، و پادشاهی از آن او است، و (همه) ستایش از آن او است، زنده می گرداند و میمیراند، و او است زنده ابدی که هیچ نمی میرد، و به دست اوست خیرها، و او بر همه چیزها توانا است).

دعای داخل شدن به بیت الخلاء:

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبْثِ وَالْخُبَائِثِ»^(۳).

(بنام الله، بار الها! من به تو پناه می برم از (شر) شیطان‌های نر و ماده).

دعای بیرون شدن از بیت الخلاء:

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۱۴) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۷۷۱).

(۲) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۲۸) و مسند امام ابن ماجه حدیث شماره (۲۲۳۵).

(۳) متفق علیه.

«عُفْرَانِكَ»^(۱) و «الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنِّي الْأَذَى وَعَافَانِي»^(۲).

(آمرزش تو را می‌طلبم). و (تثنا و ستایش الله را است که از من چیزهای مؤذی را دور نموده و مرا عافیت بخشیده است).

دعای تعزیت:

«إِنَّ لِلَّهِ مَا أَخَذَ، وَلَهُ مَا أُعْطِيَ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِأَجَلٍ مُّسَمًّى، فَلْيَتَّصِرْ وَلْيَتَحْتَسِبْ»^(۳).

(کسی را که میرانیده است از آن الله بوده است، همه چیزهایی را که داده است از آن او است، هر چیز در نزد الله میعاد معینی دارد، پس صبر کن الله برایت مزد و پاداش می‌دهد).

دعای زیارت قبور:

«السَّلَامُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الدِّيَارِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُسْلِمِينَ، وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ بِكُمْ لَاحِقُونَ
وَيَرْحَمُ اللَّهُ الْمُسْتَفْدِمِينَ مِنَّا وَالْمُسْتَأْخِرِينَ أَسْأَلُ اللَّهَ لَنَا وَلَكُمْ الْعَافِيَةَ»^(۴).

(سلام باد بر شما اهل دیار از مؤمنان و مسلمانان، و بدون شک ما هم اگر الله عزوجل بخواهد بشما حتما پیوست شدنی هستیم، الله گذشتگان و آیندگان ما را مورد رحمت خود قرار دهد، از الله برای خود و شما عافیت (سلامتی از عذاب دنیا و آخرت را) می‌خواهم).

دعای پیش از طعام:

وقتی انسان می‌خواهد طعام بخورد «بسم الله» می‌گوید، و اگر گفتن «بسم الله» در آغاز

(۱) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۳۰) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۷).

(۲) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۰۱) و سنن امام نسایی حدیث شماره (۹۸۲۵).

(۳) متفق علیه.

(۴) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۳۰۱).

طعام خوردن از یادش رفت این دعا را بخواند: «بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ»^(۱). (بنام الله در اول و آخر طعام شروع مینمایم).

دعای بعد از فراغت از طعام:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنِي هَذَا وَرَزَقَنِيهِ، مِنْ غَيْرِ حَوْلٍ مِنِّي وَلَا قُوَّةٍ»^(۲).

(ثناء و ستایش الله را که مرا طعام داده است و روزی را بدون صرف نمودن قوت و قدرت من، برایم ارزانی نموده است).

دعای مهمان برای میزبان:

«اللَّهُمَّ أَطْعِمْ مَنْ أَطْعَمَنِي وَأَسْقِ مَنْ سَقَانِي»^(۳).

(بار الها! کسی که مرا طعام خورانیده است او را طعام بده و کسی که مرا نوشانیده است او را بنوشان).

دعای روزه دار برای کسیکه او را افطاری داده است:

«أَفْطَرَ عِنْدَكُمْ الصَّائِمُونَ، وَأَكَلَ طَعَامَكُمْ الْأَبْرَارُ، وَصَلَّتْ عَلَيْكُمْ الْمَلَائِكَةُ»^(۴).

(روزه داران در نزد شما افطار نمودند و نیکوکاران از طعام شما خوردند و فرشتگان بر شما رحمت فرستادند).

دعای وقت افطار:

«ذَهَبَ الظَّمَاُ وَأَبْتَلَّتِ العُرُوقُ، وَتَبَّتْ الأَجْرُ إِِنْ شَاءَ اللهُ»^(۵).

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۱۸۵۸) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۲۶۴).

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۴۰۲۵).

(۳) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۵۴۸۳).

(۴) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۳۸۵۶).

(۵) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۲۳۵۹).

(تشنگی از بین رفت، و رگها تر شد، و ثواب حاصل گردید، اگر الله بخواهد).

دعای وقت عیادت مریض:

«لَا بَأْسَ ظَهُرَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ»^(۱).

(کدام حرجی نیست (این بیماری) اگر الله بخواهد (وسیله) پاکی گناهانت می گردد).

دعای عطسه زننده:

(زمانیکه انسان عطسه می زند بگوید: «الْحَمْدُ لِلَّهِ» (ثناء و ستایش شایسته الله است). و کسیکه به نزدش موجود است بگوید: «يَرْحَمُكَ اللَّهُ» (الله تو را مورد رحمت خود قرار دهد). و عطسه زننده در جوابش این دعا را بگوید: «يَهْدِيكُمْ اللَّهُ وَيُصْلِحُ بِالْكُم»^(۲). (الله شما را هدایت کند و حال شما را درست بگرداند).

دعای برای کسیکه ازدواج نموده است:

«بَارَكَ اللَّهُ لَكَ، وَبَارَكَ عَلَيْكَ، وَجَمَعَ بَيْنَكُمَا فِي خَيْرٍ»^(۳).

(الله به شما برکت عنایت فرماید و کار شما را با برکت کند و پیوندتان را مبارک و باعث خیر گرداند).

دعای خیر و برکت بر متاعی که انسان خریداری می کند:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ خَيْرَهَا وَخَيْرَ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا جَبَلْتَهَا عَلَيْهِ»^(۴).

(بار الها! من از تو خیر این چیز را و خیری که در آن آفریدی می خواهم، و از شر آن

(۱) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۳۴۲۰).

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۲۲۴).

(۳) مسند امام احمد حدیث شماره (۸۹۴۳).

(۴) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۲۱۶۲).

و شری را که در آن آفریده‌ای بتو پناه می‌برم).

دعای دیدن ماه نو:

«اللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ أَهْلَهُ عَلَيْنَا بِالْأَمْنِ وَالْإِيمَانِ، وَالسَّلَامَةِ وَالْإِسْلَامِ، وَالتَّوْفِيقِ لِمَا تُحِبُّ رَبَّنَا وَتَرْضَى، رَبُّنَا وَرَبُّكَ اللَّهُ»^(۱).

الله بزرگ است، ای بارها! طلوع این ماه را بر ما مایه امن و ایمان و سلامتی و اسلام و توفیق بر چیزیکه تو آن را دوست داری و بآن راضی هستی بگردان، پروردگار ما و پروردگار تو الله جل جلاله است).

دعای دیدن در آینه:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي حَسَّنَ خَلْقِي وَخَلَقِي وَزَانَ مَعِيَ مَا شَانَ مِنْ عَيْرِي»^(۲).

(ثنا و ستایش الله را که آفرینش و اخلاق مرا نیکو ساخته است، و چیزهاییکه بدیگران عیب بوده بمن زینت گردانیده است).

دعای آواز رعد و برق:

«سُبْحَانَ الَّذِي يُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ»^(۳).

(پاک است الله که رعد ثنا و ستایش او را می‌نماید، و فرشتگان از وی ترس و خوف دارند).

دعای وقت نوشیدن آب زمزم:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا، وَرِزْقًا وَاسِعًا وَشِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ»^(۴).

(۱) معجم کبیر از طبرانی حدیث شماره (۱۳۱۴۹).

(۲) دعا از طبرانی حدیث شماره (۴۰۲) و شعب الایمان از بیهقی حدیث شماره (۴۱۴۵).

(۳) موطأ امام مالک حدیث شماره (۱۱۶۵) و الادب المفرد از امام بخاری حدیث شماره (۷۲۳).

(۴) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۷۳۹) و سنن دار قطنی حدیث شماره (۲۷۳۸).

(بار الها! من از تو علم پر منفعت و روزی فراخ و صحت یابی از هر مرض و بیماری را می خواهم).

دعای ختم مجلس:

«سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَمِحْمَدِكَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ»^(۱).

(ای الله تو پاکی، ثناء و ستایش تو راست، گواهی می دهم باینکه جز تو معبودی نیست، از تو آمرزش میطلبم و به تو توبه گارم).

دعای وقت همبستر شدن با همسر:

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُمَّ جَنَّبْنَا الشَّيْطَانَ، وَجَنَّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا»^(۲).

(بنام الله، بار الها! ما را از (شر) شیطان نگهدار، و اولادهای که بما عطا می کنی از (شر) شیطان نگهدار).

دعای قبل از خواب:

«بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا»^(۳).

(بنام تو ای بار الها! می میرم و زنده می گردم).

دعای وقت بیدار شدن از خواب:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ»^(۴).

(ثناء و ستایش الله را که ما را بعد از میرانیدن زنده گردانید و بسوی او حشر و نشر ما

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۳۳) و سنن امام ابوداود حدیث شماره (۴۸۶۱)، و سنن امام نسائی حدیث شماره (۱۳۴۴).

(۲) متفق علیه.

(۳) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۲۳) و مسند امام احمد حدیث شماره (۲۳۳۱۹).

(۴) متفق علیه.

است).

دعای عقیقه:

«بِسْمِ اللَّهِ، اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُمَّ مِنْكَ وَلَكَ هَذِهِ عَقِيْقَةُ فُلَانٍ»^(۱).

(بنام الله، الله بزرگ است، ای بار الها! از تو است، و برای تو، این عقیقه فلان (نام مولود را بگیرد).

دعای قنوت:

«اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْتَعِينُكَ، وَنَسْتَغْفِرُكَ، وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْحَمْدَ، وَنَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ، وَنَخْلَعُ مَنْ يَكْفُرُكَ اللَّهُمَّ إِيَّاكَ نَعْبُدُ، وَلَكَ نُصَلِّي وَنَسْجُدُ، وَإِلَيْكَ نَسْعَى وَنُحْفِدُ، وَنَرْجُو رَحْمَتَكَ، وَنُخْشَى عَذَابَكَ، إِنَّ عَذَابَكَ بِالْكَفَّارِ مُلْحَقٌ»^(۲).

(ای بار الها! از تو یاری میجوئیم، و از تو آمرزش میخواهیم، و بتو ایمان می آوریم، و به تو توکل می ورزیم، و برای تو ثناء خیر می گوئیم، و تو را شکر می کنیم، و ناسپاسی نمی کنیم، و کسانیرا که از اوامر تو سر پیچی می کنند می گذاریم و ترک می دهیم، ای بار الها! خاص تو را می پرستیم و خاص برای تو نماز می گذاریم، و خاص تو را سجده می کنیم، و بسوی تو می شتابیم، و بتو اخلاص می ورزیم، رحمت تو را می جوئیم، و از عذاب تو می ترسیم، واقعاً که عذاب تو بکافران پیوست است).

«اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، إِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلَا يَعْزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ»^(۳).

(الهی! مرا در زمره کسانی قرار ده که آن‌ها را هدایت کرده‌ای، و مرا جزو کسانی قرار

(۱) سنن بیهقی حدیث شماره (۱۹۰۷۷).

(۲) سنن بیهقی حدیث شماره (۳۲۶۸).

(۳) سنن بیهقی حدیث شماره (۳۲۶۳).

ده که به آن‌ها عافیت عطا فرمودی. الهی! مرا جزو کسانی قرارده که تو یاور آنانی، و هر چه که به من عنایت فرموده‌ای، مبارکش بگردان، و مرا از قضای بد، حفاظت کن؛ تویی که حکم می‌کنی، احدی بر تو حاکمیت ندارد، همانا کسی که تو او را حمایت کنی، ذلیل و خوار نمی‌شود، و کسی که تو با او دشمنی کنی هرگز عزت نمی‌یابد. پروردگارا! بابرکت و بلند مرتبه هستی).

دعای نجات از غم و اندوه:

«اللَّهُمَّ إِنِّي عَبْدُكَ، ابْنُ عَبْدِكَ، ابْنُ أُمَّتِكَ، نَاصِيَتِي بِيَدِكَ، مَا ضِيقُ حُكْمِكَ، عَدْلٌ فِي قَضَائِكَ، أَسْأَلُكَ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أَنْزَلْتَهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْثَرْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رَبِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجَلَاءَ حُزْنِي، وَذَهَابَ هَمِّي»^(۱).

(ای بار الها! من بنده تو ام و فرزند بنده تو ام و فرزند کنیز تو ام پیشانی من بدست تو است، حکم تو در من جاری است، فیصله تو در مورد من عدل و انصاف است، تو به هر اسمیکه خود را بآن نام گذاری کرده‌ای و یا آن اسم را در کتاب خویش نازل فرموده‌ای، و یا آن اسم را بکسی از مخلوق خویش تعلیم داده‌ای، و یا آن اسم را در نزد خویش در علم غیبی که بآن داری اختیار نمودی، سوال می‌کنم که قرآن را بهار دلم و نور سینه‌ام و وسیله برای دوری از غم و اندوه‌ام بگردان).

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمِّ وَالْحُزْنِ، وَالْعَجْزِ وَالْكَسَلِ، وَالْبُخْلِ وَالْجُبْنِ، وَضَلَعِ الدَّيْنِ وَغَلَبَةِ الرِّجَالِ»^(۲).

(ای بار الها! من بتو پناه می‌برم از اندوه و غم، و به تو پناه می‌برم از ناتوانی و کسالت، و به تو پناه می‌برم از بخل و ممسکی و بزدلی، و بتو پناه می‌برم از قرض داری و قهر

(۱) مسند امام احمد حدیث شماره (۳۷۱۲).

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۳۶۳).

مردها).

دعای بی قراری:

«لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ الْعَظِيمُ الْحَلِيمُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَرَبُّ الْأَرْضِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ»^(۱).

(نیست معبودی بجز الله عظیم و حلیم، نیست معبودی بجز الله پروردگار عرش بزرگ، نیست معبودی بجز الله پروردگار آسمانها و پروردگار زمین و پروردگار عرش کریم).

«اللَّهُمَّ رَحْمَتَكَ أَرْجُو فَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ، وَأَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ»^(۲).

(ای بار الها! امید رحمت تو را دارم مرا به اندازه یک پلک چشم به نفس من مسپار، و تمام کارم را درست فرما، نیست معبودی جز تو).

«لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ»^(۳).

(نیست معبودی جز تو، پاکی تو، همانا من از جمله ستمگاران بودم).

«اللَّهُ اللَّهُ رَبِّي لَا أُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا»^(۴).

(الله، الله، پروردگار من است، باو هیچ چیزی را شریک نمی سازم).

دعای رفع نا آرامی و یا ترس در خواب:

«أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ غَضَبِهِ وَعِقَابِهِ، وَشَرِّ عِبَادِهِ، وَمِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَنْ يَحْضُرُونِ»^(۵).

(۱) متفق علیه.

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۵۰۹۲) و مسند امام احمد حدیث شماره (۲۰۴۴۷).

(۳) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۵۰۵).

(۴) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۱۵۲۷).

(۵) سنن امام ابوداود حدیث شماره (۳۸۹۵).

(پناه می‌برم به کلمه‌های تمام الله از خشم و عذاب الله، و از شر بندگان الله، و از وسوسه‌های شیاطین، و از حاضر شدن شیطان‌ها).

دعای طلب علم:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ عِلْمًا نَافِعًا وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عِلْمٍ لَا يَنْفَعُ»^(۱).

(ای بار الها! من از تو علم پر منفعت می‌خواهم و پناه می‌برم بتو از علمی که در آن نفعی نمی‌باشد).

دعا برای جلوگیری از امراض خطرناک:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْبَرَصِ، وَالْجُدَامِ، وَالْجُنُونِ، وَسَيِّئِ الْأَسْقَامِ»^(۲).

(ای بار الها! بتو پناه می‌برم از (مبتلا شدن) به پیسی، و بندخوره و دیوانگی، و سایر مرض‌های بد).

دعای صحتی و سلامتی:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ»^(۳).

(بار الها! من از تو سوال صحتی و سلامتی را در دنیا و آخرت مینمایم).

دعای نجات از شرک:

«اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَشْرِكَ بِكَ وَأَنَا أَعْلَمُ، وَأَسْتَغْفِرُكَ لِمَا لَا أَعْلَمُ»^(۴).

(بار الها! من بتو پناه می‌برم از اینکه بتو شریک بگیرم در حالیکه من می‌دانم، و از تو آمرزش می‌طلبم از (شرک و) چیزی که من نمی‌دانم).

(۱) سنن امام نسایی حدیث شماره (۷۸۱۸) و سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۳۸۴۳).

(۲) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۵۵۶) و مصنف ابن ابی شیبه حدیث شماره (۲۹۷۳۹).

(۳) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۲۹۵۷).

(۴) الادب المفرد از امام بخاری حدیث شماره (۷۱۶) و معجم کبیر از طبرانی حدیث شماره (۴۹).

دعای دیدن مصیبت زده:

«الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي عَاقَبَنِي مِمَّا ابْتَلَاكَ بِهِ، وَفَضَّلَنِي عَلَى كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقَ تَفْضِيلًا»^(۱).

(ثناء و ستایش مر الله را است که مرا از چیزیکه تو را بآن مبتلاء نموده است نجات داده است، و مرا بر بسیاری از مخلوق خود فضیلت و برتری بخشیده است).

دعای بعد از اذان:

«اللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً الَّذِي وَعَدْتُهُ»^(۲).

(الها! ای پروردگار این دعوت کامله، و نماز برپا شونده، به محمد صلی الله علیه وسلم وسیله (مقامی والا در بهشت) و فضیلت عنایت بفرما، و او را به مقام محمودی که وعده آن را فرموده ای برسان).

دعای درخواست اخلاق حسنه:

«اللَّهُمَّ كَمَا حَسَّنْتَ خَلْقِي فَحَسِّنْ خُلُقِي»^(۳).

(بار الها! آفرینش مرا نیکو ساختی پس اخلاق مرا نیز نیکو بساز).

دعای جنازه:

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا، وَشَاهِدِنَا وَعَائِبِنَا، وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا، وَذَكَرِنَا وَأُنْثَانَا، اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَأَحْيِهِ عَلَى الْإِسْلَامِ، وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَقَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ، اللَّهُمَّ لَا تَحْرِمْنَا أَجْرَهُ، وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ»^(۴).

(۱) سنن امام ترمذی حدیث شماره (۳۴۳۱) و شعب الایمان از بیهقی حدیث شماره (۴۱۳۰).

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۱۴).

(۳) الدعاء از طبرانی حدیث شماره (۴۰۴) و شعب الایمان از امام بیهقی حدیث شماره (۸۱۸۴).

(۴) سنن امام ابن ماجه حدیث شماره (۱۴۹۸) و سنن امام ابو داود حدیث شماره (۳۲۰۳).

(بار الها! زنده و مرده ما را و حاضر و غائب ما را و کوچک و بزرگ ما را و مرد و زن ما را بیمارز، بار الها! هرکه را از ما زنده نموده ای، پس زنده نگهدار او را بر اسلام، و هر که را از ما فوت ساخته ای پس او را بر ایمان بمیران).

«اللَّهُمَّ اغْفِرْ لَهُ وَارْحَمْهُ، وَعَافِهِ، وَاعْفُ عَنَّهُ، وَأَكْرِمْ نُزُلَهُ، وَوَسِّعْ مُدْخَلَهُ، وَاغْسِلْهُ بِالْمَاءِ وَالطَّلْحِ وَالْبَرَدِ، وَنَقِّهِ مِنَ الْخَطَايَا كَمَا نَقَّيْتَ الثَّوْبَ الْأَبْيَضَ مِنَ الدَّنَسِ، وَأَبْدِلْهُ دَارًا خَيْرًا مِنْ دَارِهِ، وَأَهْلًا خَيْرًا مِنْ أَهْلِهِ، وَزَوْجًا خَيْرًا مِنْ زَوْجِهِ، وَأَدْخِلْهُ الْجَنَّةَ، وَأَعِذْهُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ وَعَذَابِ النَّارِ»^(۱).

(بار الها! او را بیمارز و بر او رحم کن او را عافیت ده، از او در گذر، مهمانی او را به عزت تمام فراهم گردان، قبر او را فراخ کن، او را به آب برف و ژاله بشوی، و او را از گناها پاک کن چنانکه پارچه ای سفید را از چرک پاک می کنی، و او را به خانه ای بهتر از خانه اش، و به اهلی بهتر از اهلیش، و به همسری بهتر از همسرش عوض بده، او را به بهشت داخل گردان، و او را از عذاب قبر و عذاب آتش پناه بده).

دعا برای جنازه پسر نابالغ:

«اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطًا، وَسَلَفًا، وَأَجْرًا»^(۲).

(الها! او را برای ما میزبان و ذخیره و ثوابی قرار ده).

دعای سجده تلاوت:

«سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ بِحَوْلِهِ وَقُوَّتِهِ» ((فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ))^(۳).

(۱) صحیح امام مسلم حدیث شماره (۲۲۷۶).

(۲) صحیح امام بخاری حدیث شماره (۶۵).

(۳) سنن امام ابو داود حدیث شماره (۱۴۱۶) و سنن امام ترمذی حدیث شماره (۵۸۰) و سنن امام نسایی حدیث شماره (۱۱۲۹).

(چهره‌ای من ذاتی را که او را آفریده و صورت بندی نموده است سجده کرده است، ذاتی که گوش‌ها و چشم او را به قوت و توانایی خویش سوراخ نموده است با برکت است الله و بهترین آفریدگار است).

دعای شنیدن آواز خروس و آواز الاغ:

قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِذَا سَمِعْتُمْ صِيَاخَ الدَّيَكَةِ فَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنَّهَا رَأَتْ مَلَكًا وَإِذَا سَمِعْتُمْ نَهِيْقَ الْحِمَارِ فَتَعَوَّذُوا بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهَا رَأَتْ شَيْطَانًا»^(۱).

(هرگاه بانگ خروس را شنیدید از الله فضلش را طلب کنید، (اللَّهُمَّ انى اسألك من فضلک) زیرا او فرشته ای را دیده است، و هرگاه صدای الاغ را شنیدید از شیطان به الله پناه ببرید؛ (اعوذ بالله من الشیطان الرجیم) زیرا الاغ شیطان را دیده است)

دعا برای نجات یافتن از عادات و اخلاق ناپسند:

«اللَّهُمَّ طَهِّرْ قَلْبِي مِنَ التَّفَاقُحِ وَعَمَلِي مِنَ الرِّيَاءِ وَلِسَانِي مِنَ الْكِبْدِ وَعَيْنِي مِنَ الْخِيَانَةِ، فَإِنَّكَ تَعْلَمُ خَائِنَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورِ»^(۲).

(بار الها! قلبم را از نفاق و عملم را از ریا و زبانم را از دروغ، و چشمانم را از خیانت پاک بگردان، تویی که به خیانت کردن چشم‌ها علم داری و چیزهای که در سینه‌ها پوشیده است می‌دانی).

دعا برای رفع مشکلات:

«اللَّهُمَّ لَا سَهْلَ إِلَّا مَا جَعَلْتَهُ سَهْلًا وَأَنْتَ تَجْعَلُ الْحَزْنَ إِذَا شِئْتَ سَهْلًا»^(۳).

(بار الها! هیچ کاری آسان نمی‌گردد مگر آن که تو او را سهل و آسان بگردانی، و تو

(۱) متفق علیه.

(۲) الدعوات الکبیر از بیهقی حدیث شماره (۲۲۷).

(۳) صحیح ابن حبان حدیث شماره (۹۷۴) و الدعوات از بیهقی حدیث شماره (۲۶۵).

مشکل را اگر بنخواهی آسان میگردانی).

دعا جهت نجات یافتن از قرض داری:

«اللَّهُمَّ اكْفِنِي بِحَلَالِكَ عَنْ حَرَامِكَ وَأَغْنِنِي بِفَضْلِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ»^(۱).

(بار الها! احتیاجات مرا از روزی حلال پوره کن و از (خوردن) حرام مرا رهایی بخش، و از غیر خود بفضل و مرحمت خویش مرا بی نیاز ساز).

دعا برای پدر و مادر:

﴿وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا﴾

[الإسراء: ۲۴].

(پروردگارا! برای پدر و مادرم ببخشا همچنانکه مرا در خورد سالی تربیه کرده‌اند).

وصلی الله علی نبینا محمد وعلی آله وصحبه وسلم و آخر دعوانا أن الحمد لله رب العالمین

(۱) مستدرک حاکم حدیث شماره (۱۹۷۳) و الدعوات از بیهقی حدیث شماره (۱۷۷).

مآخذ

- ۱- قرآن کریم.
- ۲- تفسیر نور از دکتر خرم دل.
- ۳- تفسیر انوار قرآن از عبدالرؤف هروی.
- ۴- تفسیر کابلی.
- ۵- تفسیر فی ظلال قرآن.
- ۶- موطای امام مالک.
- ۷- صحیح امام بخاری.
- ۸- صحیح امام مسلم.
- ۹- سنن امام ابو داود.
- ۱۰- سنن امام ترمذی.
- ۱۱- سنن امام نسایی.
- ۱۲- سنن امام ابن ماجه.
- ۱۳- مسند امام احمد.
- ۱۴- صحیح ابن حبان.
- ۱۵- سنن امام بیهقی.
- ۱۶- مستدرک حاکم.
- ۱۷- ادب مفرد از امام بخاری.
- ۱۸- معجم طبرانی.
- ۱۹- سنن الدار قطنی.
- ۲۰- الدعوات از بیهقی.
- ۲۱- شعب الایمان از بیهقی.

-
- ۲۲- دعا از ابن فضیل ضبی.
- ۲۳- کتب علامه البانی.
- ۲۴- دعا از طبرانی.
- ۲۵- دعا از حسین عوایشه.
- ۲۶- دعا از خالد جریسی.
- ۲۷- دعا و درمان از سعید قحطانی.
- ۲۸- دعا از برقی.
- ۲۹- اذکار صالحین از نظام الدین نافع.
- ۳۰- حصن المسلم.